

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDARA PEDAGOGIKY

**MOŽNOSTI ROZVOJE NADANÉHO PŘEDŠKOLÁKA
V PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY**

Bakalářská práce

Petra Boháčková

Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: **PhDr. Josef Slowík, Ph.D.**

2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 30.června 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Josefu Slowíkovi, Ph.D. za jeho přínosné rady, odbornou pomoc a podporu při zpracování této práce.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Petra BOHÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **P17B0038K**
Studijní program: **B7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Téma práce: **Možnosti rozvoje nadaného předškoláka v prostředí mateřské školy.**
Zadávací katedra: **Katedra pedagogiky**

Zásady pro vypracování

1. Zpracování projektu práce
2. Sběr a analýza odborné literatury
3. Realizace projektu práce
4. Závěry a doporučení pro praxi
5. Zpracování a odevzdání BP i v elektronické podobě

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

BÄCKER-BRAUN, Katharina. Rozvoj inteligence u dětí od 3 do 6 let. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4798-9.
FOŘTÍKOVÁ, Jitka. Rozvoj rozumových schopností u dětí v MŠ: pracovní listy pro předškolní děti. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0717-7.
MUDRÁK, Jiří. Nadané děti a jejich rozvoj. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5089-7.
RAJOVIČ, Ranko. NTC systém učení: metodická příručka pro práci s NTC metodou. Praha: Mensa ČR, 2018. ISBN 978-80-904666-4-7.
ŠIMONÍK, Oldřich a Barbora BAZALOVÁ. Vzdělávání nadaných žáků. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5349-6.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Josef Slowík, Ph.D.**
Katedra pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **14. června 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2020**

RNDr. Miroslav Randa, Ph.D.
děkan

Mgr. Milan Podpera, Ph.D.
vedoucí katedry

Obsah

Anotace:	3
1. Úvod	4
2. Teoretická část	5
2.1. Nadání a talent	6
2.1.1. Rozumově nadaný předškolák	6
2.1.2. Vzdělávání nadaných dětí v České republice	7
2.1.2.1. Podpůrná opatření pro nadané žáky	8
2.1.3. Vzdělávání nadaných dětí v mateřské škole	10
2.1.3.2. Osobnost pedagoga mš podporujícího nadané dítě	12
2.2. Nadání a Dvojí výjimečnost	13
2.2.1. Nadané děti s poruchami chování (ADHD, ADD)	13
2.2.2. Nadané děti se specifickými vývojovými poruchami.	14
2.2.3. Nadané děti s poruchou autistického spektra	14
2.3. Diagnostika nadaného předškoláka	15
2.3.1. Diagnostika podle Bednářové	15
2.3.2. Diagnostika podle Sindelarové	16
2.3.1. LPAD – Feuersteinovo dynamické vyšetření	18
2.4. Instituce zabývající se nadanými předškolními dětmi	20
2.4.1. Menza/ Dětská menza	20
2.4.2. Pedagogicko – psychologická poradna	21
2.4.3. Národní ústav pro vzdělávání	21
2.4.4. Centrum nadání	22
2.4. Metody rozvoje nadaných dětí v mateřské škole	22
2.5.1. NTC learning	22
2.5.2. Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování	25
2.5.3. Obohacující varianta rozvoje nadání	27
2.5.3. Akcelerační varianta rozvoje nadání	28
3. VÝZKUMNÁ ČÁST	28
3.1. Cíl	29
3.2. Formulované hypotézy	29

3.3. Výzkumná metoda – dotazník	29
3.3.1. Popis výzkumného vzorku.....	29
3.3.2. Interpretace dat	30
3.4. SHRNUÍ dotazníkového šetření	35
3.5. Případové studie nadaných dětí.....	36
3.5.1. Komentář k případovým studiím	40
4. Vyhodnocení hypotéz.....	40
5. závěr	41
6. Použitá literatura	43
Přílohy:	45

ANOTACE:

Tato bakalářská práce se zabývá metodami rozvoje nadaných předškolních dětí. Stručně popisuje teoretické zásady některých z metod, které se v České republice používají v předškolních zařízeních. Práce je zaměřena zejména na metody NTC, Feuersteinovu metodu, obohacující a urychlující metody. Součástí je dotazník mapující využívání těchto nebo jiných metod rozvoje nadaných dětí, část je věnována diagnostice těchto dětí a legislativě České republiky týkající se nadání.

Klíčová slova: nadání, předškolní dítě, metoda rozvoje nadání, NTC learning, Feuersteinova metoda

This bachelor thesis deals with methods of development of gifted and talented preschool children. It briefly describes the theoretical principles of some of the methods used in preschool facilities in the Czech Republic. The thesis is mainly focused on NTC methods, Feuerstein's method, enrichment and acceleration methods. It includes a questionnaire mapping the use of these or other methods of development of gifted and talented children, a part is dedicated to the diagnosis of these children and legislation in the Czech Republic regarding giftedness.

Key words: giftedness, talent, preschool child, method of talent development, NTC learning, Feuerstein's method

1. ÚVOD

Tématem této práce jsou „možnosti rozvoje nadaného předškoláka v prostředí mateřské školy.“ Této problematice se aktivně věnuji již několik let své praxe. Proto jsem si ji zvolila i jako svou absolventskou práci studia Učitelství pro mateřské školy. Tomuto tématu v souvislosti s nadanými předškolními dětmi se věnuje poměrně málo odborné literatury, stejně tak, jako je nízký i zájem samotných předškolních pedagogů. Proto jsem tuto práci pojala jako stručný přehled oblastí, kterých se tato problematika dotýká.

V teoretické části práce nalezneme vymezení a rozlišení pojmů „nadání a talent“, které bývá vnímáno odlišně. V této kapitole je část věnována rozumově nadanému předškoláku. Neopomněla jsem ani na školskou legislativu České republiky, která velice ovlivňuje, jak se s nadanými dětmi dále pracuje a jaké možnosti rozvoje nabízí náš školní systém. Prostor je také věnován podpůrným opatřením těchto nadaných dětí a podrobněji je popsáno i specifikum vzdělávání nadaných dětí v mateřské škole. Velmi významným činitelem je rovněž osobnost pedagoga aktivně podporujícího nadané dítě, jeho motivace, schopnost komunikace s takovým dítětem i jeho rodiči.

Další oddíl této práce se věnuje problematice nadání a dvojí výjimečnosti u dětí. Takové dítě může být na jednu stranu v určitých oblastech výrazně napřed, na druhé straně je naopak něčím oslabeno. Tako práce zmiňuje nadané děti s ADHD, nadané děti se specifickými vývojovými poruchami a nadané dítě s poruchou autistického spektra. Dvojí výjimečnost se samozřejmě týká širší oblasti kombinací odlišností, ale pro potřeby této práce jsem vybrala jen ty nejčastější, s kterými se v předškolní praxi setkáváme v současné populaci.

Pokud chceme nadané dítě kvalitně rozvíjet, je dobré jej diagnostikovat a z této diagnostiky vyvodit další směry, jak dítě dále rozvíjet a posilovat. Stejně tak je velice vhodné znát i jeho slabé stránky, s kterými je také potřeba pracovat. V této práci je zmiňovaná diagnostika Bednářové a Sindelarové, které patří v předškolní praxi k nejvíce používaným a jsou také nejznámější. Další metoda, Feuersteinovo dynamické vyšetření, se začíná používat v posledních letech a jeví se jako velice vhodné právě pro účely problematiky nadaných.

Práce dále představuje instituce, které by měli znát předškolní pedagogové pracující s nadanými dětmi. Tyto instituce mohou pomoci pedagogům s další podporou těchto dětí. Nejsou však určeny jen dětem, ale i jejich rodičům, kterým mohou pomoci s orientací v této problematice a nabízet pomoc s praktickými otázkami. Pro pedagogy mohou být nejen pomocí v oblasti odborné diagnostiky dítěte, ale i zdrojem informací a pomoci. Některá tato zařízení nabízí pro tyto odborníky školení a setkávání skupin zabývajících se nadanými dětmi.

Hlavní oblast této práce tkví v popisu nejčastějších metod rozvoje nadaných dětí. Setkáme se tu s NTC learningem, Feuersteinovou metodou instrumentálního obohacování, obohacující variantou a akcelerační variantou rozvoje nadání. Velmi zajímavými východisky pro mou praxi se staly právě první dvě zmíněné metody. Jejich prvky aplikuji ve své práci s předškolními dětmi, a to i s nadanými předškoláky. V těchto systémech jsem našla řád, nadčasovost a zároveň respektování zákonů přirozeného motorického a kognitivního vývoje dítěte. Tyto metodické systémy nabízí učitelkám způsob, jak lze u dětí stimulovat zejména intelektové schopnosti a snížit možnost specifických poruch učení.

Ve výzkumné části jsou představeny tři hypotézy, verifikované terénním výzkumem (dotazník). Tento dotazník mapoval, kolik procent předškolních pedagogů se s nadaným dítětem za dobu své praxe setkalo. Hlavní dotazníkové šetření se týkalo toho, zda tyto učitelky znají některé metody rozvoje nadaného dítěte a zda samy v praxi nějakou tuto metodu používají.

Jako příklad vhodného využití metod rozvoje jsou v závěru práce uváděny dvě případové studie nadaných předškolních dětí. U jednoho byla zvolena pedagogem metoda akcelerace, u druhého NTC learning.

Hlavním cílem práce je shrnout rozptýlené a obtížně dostupné poznatky o těchto metodách do soustavného přehledu a poukázat na možnosti a přínos jejich využití v praxi předškolního vzdělávání.

2. TEORETICKÁ ČÁST

Jako předškolní pedagog působím již řadu let a registruji změny, kterými prošlo vzdělávání předškolních dětí. Tyto změny souvisí s vývojem českého školství, ale i se změnou společenského postavení současné rodiny a s trendy v přístupu k výchově dětí. Mateřská škola je jedním z hlavních ovlivňujících činitelů, inspirujících rodiče ve výchově jejich dětí.

Problematika nadaných dětí je poměrně málo probádanou oblastí a tato práce by mohla pomoci předškolním pedagogům získat vhled do této oblasti. V pedagogickém působení v mateřské škole jsou učitelé používány různé metody práce, které pomáhají dosáhnout kýženého výsledku vzdělávacího procesu a zároveň respektují specifika této věkové skupiny. Tyto metody by měly mít některé společné znaky: prožitek, tvořivost, atraktivnost a motivaci. To vede k velkým nárokům na osobnost pedagoga, jeho motivaci k rozvoji dětí, na vybavenost mateřských škol a časové možnosti pedagoga.

V současné době, kdy se více rozvíjejí možnosti integrace na všech stupních školství, je potřeba věnovat se i dětem nadaným. Co je to nadané dítě, jak jej rozvíjet a diagnostikovat, je dalším obsahem této práce.

2.1. NADÁNÍ A TALENT

V běžném životě se často setkáváme s pojmy nadání a talent. Někteří tato označení vnímají jako odlišná, jiné je vnímají jako dva názvy pro totéž. A v odborné literatuře je tomu stejně tak. Například v Pedagogickém slovníku je tato definice: „*V pedagogickém pojetí převládá tradiční představa o nadání jako o výjimečné složce osobnosti některých jedinců, zejm. pro umělecké obory, pro sport, jazyky a matematiku*“.¹ Obdobně můžeme vnímat i definici talentu z Psychologického slovníku: „*Nadání je soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností; nejčastěji používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné i duševní*“.² Dle Fořtíka, Fořtíkové se nadání výrazně projeví v určité oblasti a úkolem rodičů a pedagogů je toto nadání nalézt a rozvíjet. Je jedno, jaké oblasti se nadání týká.³

Ve vývojové psychologii hovoří Vágnerová také o tom, že talent se může projevit v jakékoli oblasti, ale u talentovaných dětí vidí jistý problém v oblasti sociálních vlastností a dovedností, a také v oblasti chování, nebo morálního uvažování. V průběhu puberty tak může u mimořádně nadaného žáka vzrůstat potřeba přizpůsobit se svým vrstevníkům a tím často vzniká riziko neúplného rozvoje jeho potenciálu. Velice důležité je podle ní podporující a rozvíjející rodinné prostředí.⁴ „*Za nejdůležitější však považuji, že když mluvíme o inteligenci, nadání a talentu, neměli bychom nikdy zapomenout na daného jedince, tedy na to, že mluvíme především o člověku*“.⁵

2.1.1. Rozumově nadaný předškolák

K počátečnímu projevu nadání může dojít již v raném dětství. Rodiče si často sami všimnou, že jejich dítě reaguje jinak než vrstevníci. V jeho vývoji bývá řada činností v předstihu; dříve vnímá svět kolem sebe, dříve leze, sedí, bere hračky do ruky, mluví atd. Rodič to však často vnímá tak, že je jeho dítě šikovné, ba šikovnější než jeho vrstevníci. Také

¹ Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 164

² Hartl 1998, s. 338

³ Fořtík, Fořtíková 2007, s. 12

⁴ Vágnerová 2010, s. 46–49

⁵ Stehlíková 2018, s. 20

bývá velice kreativní. „*Kreativita by měla být cílem každé výchovy. Kreativita znamená odvahu, komunikaci, zažít nezdary, umět klást otázky, kreativita je humor a hra*“.⁶ Nadání v předškolním období se může dále rozlišovat na umělecké, manuální, sociální, pohybové a rozumové. Tato práce se zabývá zejména oblastí rozumového nadání.

Rozumově nadané dítě je společností vnímáno jako šikovnější, schopnější, nebo přizpůsobivější než jeho vrstevníci. V některých svých projevech se často liší již ve velice brzkém věku. Podle mých poznatků bývá charakteristickým rysem nadaných dětí, že již od útlého věku mívají velkou schopnost pozornosti a soustředění se na činnost, kterou právě dělají, nebo na informace, které jim někdo poskytuje. Tíhnou k tomu, své hry hrát složitěji a bohatěji oproti ostatním dětem. Dávají často přednost tomu, co vnímají jako svou výzvu. Obvykle mají skvělou paměť a jejich schopnost syntézy bývá velice vysoká.

Pro pedagogy, kteří vzdělávají rozumově nadané dítě, bývá práce s takovým žákem náročná. Pokud učitel nemá připraven dostatek materiálů, které by nadané dítě zaujaly v okamžiku, kdy má zadanou práci hotovu, může to vyústit v kázeňské problémy. Nebo to může vést ke ztrátě motivace takového dítěte. To často platí na jakémkoliv stupni vzdělávání.

2.1.2. Vzdělávání nadaných dětí v České republice

Nadání v předškolním období si můžeme představit jako soubor vloh a schopností, které umožňují dítěti dosáhnout ve srovnání s vrstevníky nadprůměrných výkonů v určité oblasti nebo více oblastech činností.⁷ Nadané dítě ovlivňují nejvýznamněji dospělí – zejména jeho rodiče, širší rodina a učitelé. Posledně jmenovaní však nemají často dostatečné podmínky k péči o takovéto žáky. V dnešní době, kdy je ve třídě velký počet dětí, jsou často tyto děti nedostatečně stimulovány k dalšímu rozvoji. Mnohdy to však je i neochota pedagogů zabývat se vzděláváním nadaných dětí, což může souviset s tím, že tato problematika je zatím pouze na okraji zájmu veřejnosti. Informovanost o této problematice, případně o vzdělávání nadaných žáků, bývá tragicky malá. Přispívá k tomu i všeobecně rozšířený mýtus, že takovýmto dětem není potřeba pomáhat, protože to vše mají „bez námahy a snadno“.

Ještě před pár lety byla péče o rozumově nadané děti jen v rukou rodičů, či se jí dokonce nevěnovali ani oni. Nově upravená školská legislativa přeci jen nějaký prostor na vzdělávání nadaných dětí nabízí. Setkáme se s touto oblastí i v mezinárodní Úmluvě o právech dítěte, kde

---

⁶ Landau 2007, s. 149

⁷ Informační brožura NUV

je tento nárok také stanoven v článku 29: „*I. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se shodují, že výchova dítěte má směřovat k: a) rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání, a rozumových a fyzických schopností v co nejširším objemu*“.⁸ Nejčastěji se vzdělávání nadaných dětí řeší individuálním vzdělávacím plánem, který se vypracovává již v mateřské škole (pokud je nadání rozpoznáno).

Výchově a vzdělávání nadaných dětí se v české školské legislativě věnuje Vyhláška č. 27/2016 SB., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1.1.2020.⁹

Tato legislativa upravuje pravidla pro vzdělávání dětí (i žáků a studentů) se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Otázkou nadaných dětí se zabývá vyhláška zejména v části čtvrté.

Vyhláška definuje nadaného žáka tak, že nadaný žák ve srovnání s vrstevníky vykazuje vysokou úroveň v rozumových schopnostech, pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Z vyhlášky vyplývají doporučení vytvářet studijní skupiny nadaných, pro nadaného žáka rozšířit obsah vzdělávání, nebo umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku.

Vzdělávání mimořádně nadaného žáka lze upravit podle Individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP), který vychází ze školního vzdělávacího plánu školy, závěru vyšetření Pedagogicko psychologické poradny a vyjádření zákonných zástupců dítěte. Dále vyhláška popisuje obsah IVP. Vzor IVP je přílohou této vyhlášky.¹⁰

2.1.2.1. Podpůrná opatření pro nadané žáky

Podpůrná opatření pro nadané dítě jsou další možností, jak podpořit jeho vývoj. Patří mezi ně zejména individuální vzdělávací plán, úprava metod a forem vzdělávání, vybavení pomůckami a další opatření.

- Individuální vzdělávací plán

„Pokud rozpoznáme, odhalíme nebo zjistíme, že máme ve třídě nadané dítě, jehož nadání je potvrzeno odborným pracovištěm, je třeba mít svolení rodičů nebo zákonných zástupců na

---

⁸ DAVID, Roman. *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika : mezinárodní ochrana práv dítěte a některé další dokumenty : rodina a základy rodinného práva*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.

⁹ Tato vyhláška je obsahem přílohy č. 1.

¹⁰ <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>

to, aby se s dítětem mohlo pracovat, a mít tak možnost nadání rozvíjet. Pro práci je velice důležitý individuální vzdělávací plán. Východiskem pro sestavení tohoto plánu je zejména doporučení školského poradenského zařízení. Individuální vzdělávací plán (dále jen IVP) se řídí pokyny z Vyhlášky 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. . IVP vychází ze školního vzdělávacího programu dané školy a závěru poradenského zařízení. Vypracovává se za spolupráce dané mateřské školy, poradenského zařízení a zákonného zástupce dítěte“.¹¹

Základní náležitosti týkající se individuálního vzdělávacího plánu (IVP) jsou stanoveny v § 3 a 4 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, individuální vzdělávací program pracovní materiál sloužící všem, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka. V příloze této vyhlášky je šablona IVP. Vzniká na základě spolupráce mezi učitelem, případně asistentem, vedením školy, žákem a jeho rodiči (zákonnými zástupci), pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra.

Přínos IVP je možné spatřovat především v následujících oblastech:

- 1) Umožňuje dítěti pracovat podle svých schopností, individuálním tempem.
- 2) Umožňuje učiteli pracovat s dítětem na úrovni, které ono dosahuje a je pro něho východiskem pro plánování konkrétních aktivit pro konkrétního žáka.
- 3) Do přípravy IVP se zapojují i rodiče, kteří se tak stávají spoluodpovědnými za výsledky práce svého dítěte. Využívají svého práva ve vztahu k dítěti, ale také přebírají určitou zodpovědnost.
- 4) Aktivní účast dítěte na plánu mění jeho roli, není již pasivním objektem působení učitele, ale přebírá rovněž určitou část zodpovědnosti na sebe.

"Rozhodujícím slovem pro tvorbu IVP je spolupráce. Individuální plán není nikdy výmyslem jednoho nebo dvou osob, vždy je výsledkem domluvy a spolupráce rodičů, učitelů a odborníků příslušné oblasti. Plán pak učitelé konzultují a probírají s rodiči, zda tomu i rodič dobře rozumí, o co v plánu jde a na co se budeme společně zaměřovat. Poté je plán realizován v průběhu normální vzdělávací činnosti a po čase (např. 3 měsíce) znovu vyhodnocován nebo upravován. Správně vedený individuální plán v mateřské škole je základem pro další úspěšnou

---

¹¹ Peštová, Tomická 2007, s. 34

*integraci znevýhodněného dítěte v základní škole nebo pro zvládnutí základní školy bez dalších problémů.*¹²

Vzor individuálního vzdělávacího plánu je uveden v příloze 2.

- **Úprava metod a forem vzdělávání**

Pro rozvoj nadaných je potřeba někdy upravit metody a formy vzdělávání, které pedagog běžně používá. Jako velice vhodné se jeví zazařování projektového vyučování, skupinového vyučování do výuky. Další možností je možnost asistenta, který by s dítětem probíral učivo více do hloubky, nebo mu nabídl možnost většího času na zvolené téma.

- **Prostředí a vzdělávání**

Hned po rodinném prostředí nejvíce nadané děti formuje škola, kde je možné se dětem věnovat systematicky a dlouhodobě. Někdy rodiny nadaných dětí volí možnost domácího vzdělávání, které umožňuje pracovat s dítětem jeho vlastním tempem a učiva prostudovat komplexněji než v běžné třídě. Dále to jsou mimoškolní aktivity, například zájmové kroužky a letní campy pro nadané. Pro nadané děti existují rozličné typy soutěží a olympiád – například Logická olympiáda je už pro děti předškolního věku.

- **Pomůcky**

Prostředí mateřských škol je většinou dostatečně vybaveno množstvím kvalitních didaktických pomůcek, přesto je někdy potřeba pro nadané dítě pořídit další specifické prostředky, které pomohou dítěti k dalšímu rozvoji. Na pořízení má nadané dítě nárok v případě, že je u něj diagnostikováno nadání a vyplývá to ze zprávy z pedagogicko-psychologického zařízení. Většinou je však školka pořídit i bez tohoto doporučení.

2.1.3. Vzdělávání nadaných dětí v mateřské škole

V mateřské škole je vzdělávání předškolních dětí specifické. To by mělo vycházet z individualizace vzdělávání konkrétního dítěte, z jeho potřeb a stupně vývoje. Tento, zejména kognitivní, vývoj však bývá nestejněměrný. Z toho důvodu je těžké pro pedagogy rozpoznat a rozlišit urychlený vývoj a nadání. V mateřské škole bývá práce s nadanými často jen na úrovni

---

¹² <http://www.vasedeti.cz/skolka/ms/individualni-vzdelavaci-plan-ve-skolce/>

zjišťování. Toto je důsledkem vysokého počtu dětí ve třídách a zvyšujícího se počtu dětí s vývojovými poruchami, kterým se pedagogové musí věnovat.

Odlišného vývoje dítěte oproti jeho vrstevníkům si nejprve všimnou sami rodiče dítěte, nebo až učitelky ve školce. Nadané dítě je v některých oblastech ve vývoji napřed, avšak nebývá výjimkou, že zase v jiných oblastech je poněkud pozadu. Jde například o nevyrovnanost intelektově-psychologickou, intelektově – emocionální a intelektově – verbální.

Vstup do mateřské školy je pro dítě důležitým krokem k osamostatnění se, začleněním se do společnosti a započítím systematické výchovy. Vzhledem k tomu, že je mateřská škola součástí školní vzdělávací soustavy (zejména její poslední povinný ročník), vztahuje se na ni školský zákon č. 561/2004 a jeho novelizace, viz kapitola 2.1.2 Vzdělávání nadaných dětí v České republice. Tento dokument vymezuje podmínky, pravidla a požadavky pro školní vzdělávání předškolních dětí. Na jeho základě si každá třída vypracovává svůj třídní plán, který je v souladu se školním vzdělávacím plánem vycházejícím z RVP PV.

Práce s nadaným dítětem musí vycházet z určitých pravidel práce s nadanými dětmi. Přehledně to zformulovali Fořtík/ Fořtíková:¹³

1. Neautoritativní komunikace

Nadané děti jsou často senzitivní a narušení vlastní autonomie berou jako křivdu. Dítě může prožívat pocity neporozumění vzniklé situaci a brání se buď útokem, nebo uzavíráním do sebe.

2. Pozorné naslouchání

Již pro malé dítě je důležité pozorné naslouchání jeho potřebám a respektování jeho názoru. Nadaní lidé ve velmi útlém věku (pokud jsou výrazně komunikativní), jsou schopni dlouhou dobu líčit příběhy a zážitky, které zažili, vyprávět podle vlastní fantazie, vymýšlet nová pravidla her a společenských zábav pro celý kruh rodiny i přátel.

3. Nenutit nadané dítě do činnosti

Nadané děti mají často rády svá pravidla nemusí být ochotny přijímat pravidla dospělých. Pokud to nezasahuje do pravidel společnosti, je lepší nezasahovat, abychom nezničili přirozený zájem o objevování a nalézání nových řešení.

4. Prostor pro prezentaci dítěte

---

¹³ FOŘTÍK, Václav, FOŘTÍKOVÁ, Jitka, 2007. s 26,27

Každé dítě by při svém vývoji mělo zažít pocit úspěchu. Ocenění od dospělých i vrstevníků, pocit uznání a pochvaly je pro harmonický rozvoj osobnosti klíčový. S tím souvisí možnosti předvést své výtvary, myšlenky a nápady.

5. Provádět společné hodnocení činností

Na kritiku bývají nadané děti citlivé. Při hodnocení je tedy lepší, když má samo dítě prostor výsledek své činnosti zhodnotit a také je přínosem, pokud se hodnocení zúčastní více osob.

2.1.3.2. Osobnost pedagoga mš podporujícího nadané dítě

Jedna z nejdůležitějších okolností rozvoje nadaného předškoláka je také osobnost pedagoga. *„Do popředí se tedy dostávají osobnostní rysy učitelky, oblast svědomí, profesionality, morálních kvalit a znalosti sama sebe, která může upozornit na některá rizika ohrožující respektující přístup k dítěti.“*¹⁴ V současné době otázka vzdělávání nadaných dětí nebývá dostatečně v popředí přípravy na budoucí povolání pedagogů na jakémkoliv stupni pedagogických škol. Tato problematika bývá zmiňována pouze okrajově a hlubší studium je tedy pak na studentech samotných. A přitom je potřeba toto téma zařadit do výuky budoucích učitelů, stejně tak, jako zvyšovat informovanost o této problematice i u praktikujících pedagogů. Jak vyplývá z dotazníkového šetření uvedeného v druhé části této práce, většina pedagogů se s takovým dítětem během svého profesního života setká, a je-li to pedagog, jemuž záleží na svých svěřencích, dostává se do pozice, která není jednoduchá. Vzhledem k zavádění inkluze do předškolního vzdělávání se osobnost pedagoga stává o to významnějším faktorem.

„Které kompetence učitelé pro svou práci v inkluzivních podmínkách potřebují? Inkluze jako přístup ke vzdělávání se opírá o řadu základních hodnot, přičemž za stěžejní jsou považovány následující hodnoty:

- *Cenění si diverzity dětí a žáků a podpora všech dětí a žáků*
- *spolupráce*
- *další osobní profesní rozvoj*
  - *Tyto hodnotové pilíře jsou provázány s oblastmi kompetencí učitele. Každou z identifikovaných oblastí tvoří tři složky.*
- *postoje a vyznávané hodnoty*

---

¹⁴ SVOBODOVÁ, VÍTEČKOVÁ, str. 14

- *znalosti a pochopení problematiky*
- *dovednosti a schopnosti.*“¹⁵

Právě tyto složky hodnotových pilířů se úzce dotýkají i problematiky nadání předškolních dětí. Jen učitel s těmito hodnotami je pravou podporou takových dětí. Pedagog, který je rigidní a stagnující, snadno (ne)vědomě přehlíží specifika nadaných a nerozvíjí je dalším směrem.

2.2. NADÁNÍ A DVOJÍ VÝJIMEČNOST

„Žádný problém nemůže být vyřešen na stejné úrovni vědomí, která ho stvořila“

Albert Einstein

Nesmíme zapomenout na děti, u kterých se spojuje nadání s jiným typem speciálních vzdělávacích potřeb. Ten může být různého druhu, stupně a intenzity. U této velice specifické skupiny nadaných dětí lze nadání často jen obtížně identifikovat. Tyto děti jsou z těchto důvodů mimořádně zranitelné.

„Zvlášť u nadaných je dobré zabývat se i možnostmi diferenciální diagnostiky a dostatečně zvážit, zda je pracovní diagnóza skutečně ta správná.“¹⁶ Stává se, že při diagnostice se zvolí nejmarkantnější znak nějaké odchylky a psycholog se tímto znakem nechá ovlivnit v průběhu dalšího testování a jiné znaky bývají podceňovány. To vede k mylným závěrům a někdy se nezjistí pravda ani při dalších kontrolách. Při souběhu nadání a handicapu je potřeba se zaměřit jak na posilování jak silných stránek, tak na vyrovnávání handicapu dětí.

2.2.1. Nadané děti s poruchami chování (ADHD, ADD).

Již ve školce se můžeme setkat s tím, že dítěti bude diagnostikováno ADHD. „ADHD značí poruchu pozornosti s hyperaktivitou a je zkratkou z anglického Attention Deficit Hyperactivity Disorder.“ „Některé (děti) tedy ADHD trpí skutečně, mnohým je zjištěna mylně.“ „Podle některých odhadů je až u 50 % nadaných jedinců mylně diagnostikováno ADHD.“¹⁷ Některé děti mohou mít i kombinaci ADHD a nadání, což je těžko odhalitelné. S takovými dětmi se hůře pracuje, zejména ve velkých kolektivech. Často je porucha pozornosti a hyperaktivita tak silná, že možné nadání nebývá odhaleno.

¹⁵ SVOBODOVÁ, VÍTEČKOVÁ 2017, str 83-84

¹⁶ Stehlíková 2018, s. 88

¹⁷ Stehlíková, 2018. s. 97

2.2.2. Nadané děti se specifickými vývojovými poruchami.

Další problematickou skupinou dětí jsou děti s dyslexií, dysortografií nebo dysgrafií. Tyto vývojové poruchy se obvykle projevují až v školním věku, ale již v předškolním období na ně některé problémy mohou poukazovat. „*Budeme tedy hovořit o dětech, které disponují schopností myslet tak, jak je typické pro mimořádně nadané jedince, ale současně podávají ve škole výkon, jež jejich intelektovým schopnostem neodpovídá. Je totiž znevýhodněn a zkrácen poruchou učení.*“¹⁸ Právě nižší výkon ve škole bývá v těchto případech zavádějící i pro zkušené pedagogy. Tyto děti mívají problém se zdravým sebevědomím, sebeprosazením a mohou být snadným terčem šikany. „*Mnozí však brzy dospějí k závěru, že nejlepší strategií bude pokusit se svůj problém nějakým způsobem skrýt. Takové dítě si ovšem obvykle ani neuvědomuje, jakým způsobem svůj problém v učení skrývá nebo maskuje. Není tedy schopno své strategie pojmenovat či popsat.*“¹⁹ „*A ještě na jednu podstatnou okolnost nesmíme v této souvislosti zapomenout. Děti, které trpí určitým deficitem v oblasti učení, si vytvářejí kromě kompenzačních také únikové strategie. Mají sklon vyhýbat se oblastem a úkolům, ve kterých je třeba více zapojovat právě tu poznávací funkci, která je narušena.*“²⁰

2.2.3. Nadané děti s poruchou autistického spektra

„*Hranice mezi diagnózou poruchy autistického spektra (PAS) a mimořádným nadáním může být velmi tenká, hlavně v některých etapách dětského vývoje.*“²¹ Velice záleží na zkušenostech a pečlivosti diagnostikujícího psychologa. Obě diagnózy se totiž mohou jevit jako velice podobné a může tak snadno dojít k záměně. „*Ne každý jedinec s autismem je ale mimořádně nadaný, a ne každý mimořádně nadaný jedinec trpí autismem.*“²² Častým stereotypem, který je rozšířený v povědomí široké veřejnosti, je, že děti s PAS jsou nadané a naopak. Tato představa je poměrně častá i mezi pedagogy. K tomu možná vede i to, že: „*Obě skupiny mohou vykazovat různé specifické chování, například pohyby těla, zvyky, rituály aj. Obě mají i specifický humor a vyznačují se důrazem na detail. A v obou případech se jedinec takový už narodil a zůstává celý život.*“²³

---

¹⁸ Portešová, Šárka, 2011. s. 29

¹⁹ Portešová, Šárka, 2011. s. 58

²⁰ Portešová, Šárka, 2011. s. 59

²¹ Stehlíková, 2018, s. 90

²² Stehlíková, 2018, s. 90

²³ Stehlíková, 2018, s. 90

„Nadáný jedinec může mít Aspergerův syndrom (PAS bez intelektové a verbální diference). Lidé s Aspergerovým syndromem mají problémy v sociální interakci a mohou mít neobvyklé způsoby chování, například sklon k rutinním činnostem.“²⁴ Je tedy stejná šance, že PAS bude mít dítě nadané i dítě intaktní.

2.3. DIAGNOSTIKA NADANÉHO PŘEDŠKOLÁKA

Identifikace rozumového nadání je možná dvěma nejrozšířenějšími způsoby. První způsob – diagnostický – využívají odborníci, především psychologové a speciální pedagogové. Obvykle jde o nejrůznější testy inteligence, testy výkonu, kreativity a didaktické testy. Druhý způsob využívají častěji pedagogové a rodiče. Jde o metody pozorování, experimentu, anamnézy, rozhovoru, dotazníku pro rodiče, analýzu výtvorů, kresby, písma, hry a portfolia dítěte. Diagnostikovat nadaného předškoláka je vzhledem k jeho nízkému věku problematické, a proto v mateřské škole zůstává péče o nadané děti většinou na úrovni zjišťování.

Pedagogové v mateřských školách poskytují rozvoj v rozsahu jejich schopností každému dítěti. Vychází z potřeb a možností dítěte. Zde se velice projeví i osobnost daného pedagoga. Mateřská škola by se neměla bránit rozvoji případných výjimečných schopností dětí, tento rozvoj však může narážet na několik překážek. Jednou z nich jsou vysoké počty dětí ve třídách, které omezují individuální přístup k dětem. Další může být množství úkolů kladených na pedagoga.

2.3.1. Diagnostika podle Bednářové

„Nejdříve je však nutné zodpovědět otázku, proč se diagnostikou zabývat, k čemu slouží, co je jejím cílem. Nejedná se pouze o rozdělování dětí do určitých skupin, jejich označení za šikovné nebo nedostatečné, nebo vyslovení nejisté prognózy?

Všichni bychom si přáli, aby každé dítě mělo vytvořeno ty nejlepší podmínky, ve kterých vyrůstá a rozvíjí se podle svých možností, aby mělo zajištěný individuální přístup. Abychom mohli co možná nejlépe zabezpečit potřeby dítěte, musíme je nejdříve poznat; vycházet z toho, jaké dítě je, co umí, zná, stanovit si výchozí bod společné cesty“.²⁵

²⁴ Stehlíková, 2018, s. 91

²⁵ Bednářová, Šmardová 2015. s. 1

Diagnostika je jen počátkem práce s (nejen) nadaným dítětem. Důležitější pro rodiče i pedagogy takového dítěte je doporučení, jakými konkrétními opatřeními by se mohlo s dítětem pracovat dále. Ve zprávách bývá stručně popsán problém, ale tipy, jak s takovým dítětem dále pracovat, jak jej podpořit ve vývoji, ve většině případů chybí, nebo jsou velice nekonkrétní. „Diagnóza by naopak neměla být výmluvou nebo překážkou žít bohatý a naplněný život.“²⁶ Pro mnohé rodiče, ale stejně tak pro pedagogy se stanovená diagnóza může stát omluvou i jiných problémů s daným jedincem. Je to z části z neznalosti práce s takovým dítětem, z části z pohodlnosti a zlehčování problému.

„Diagnostika dítěte v předškolním věku je zaměřena na sledování a rozvoj následujících oblastí:

- *motoriky, grafomotoriky*
- *zrakového vnímání a paměti*
- *sluchového vnímání a paměti*
- *vnímání prostoru*
- *vnímání času*
- *základních matematických představ*
- *řeči (myšlení)*
- *sociálních dovedností*
- *sebeobsluhy (samostatnosti)*
- *hry“*²⁷

Diagnostika má být v případě potřeby podkladem, vodítkem pro stimulaci, popř. pro reedukaci a vytvoření individuálních výchovně vzdělávacích plánů (podle individuálních potřeb, aktuální úrovně dítěte).

2.3.2. Diagnostika podle Sindelarové

Už nikdy v našem životě se nenaučíme v tak krátké době tolik, kolik jsme se naučili od našeho narození do nástupu do školy. Ve srovnání s tím, co se naučíme v prvních letech našeho života, je všechno ostatní (čtení, psaní a počítání, nebo později to, co potřebujeme v našem zaměstnání) daleko méně než tato „dětská hra“. A protože toto první učení je základem pro

---

²⁶ Stehlíková 2018, s. 89

²⁷ Bednářová, Šmardová 2015. s. 2

všechna následující učení, je toto období tak důležité.²⁸ Je to období, na které po celý život navazujeme dalším učení, období budování stabilních základů.

Vývoj myšlení a učení můžeme přirovnat ke stromu. Kořeny a kmen představují základní schopnosti.²⁹ Toto vyjádření není jen poetické, ale zároveň velice výstižné. Stejně jako strom musí mít pevné kořeny, aby udržel hmotu nad sebou, musí i základní schopnosti a znalosti dětí být kvalitní. Kmenem procházejí všechny schopnosti a dovednosti, ze kterých mohou vyrůstat velké i malé větve. Ty představují všechno to, co vytváří zásobu zkušeností, kterou dítě až doposud získalo. Každý kmen má i svou korunu. Tato koruna obsahuje již skutečné komplexní schopnosti jako je řeč a později čtení, psaní a počítání. Ještě později, když se stane z malého stromku vyrostlý strom a větve se rozkošatí, koruna bude stále bohatší.³⁰

*„Nesetkáváme se jen s harmonicky vyváženými rozvinutými stromky, ale i s takovými, které nerostou vzpřímeně a jejichž koruna je nerovnoměrně rostlá. Pokud sledujeme pozorně korunu takového stromku, zjišťujeme, že za celkový vzhled koruny, která není taková, jaká by měla být, jsou odpovědny nepravdělně vzrostlé hlavní větve. A pod se díváme ještě pozorněji, napadá nás, že již tam, kde větve vyrůstají z kmene, není růst stromku zcela vyvážen. A stejně tak je to s dítětem. Pokud má dítě problémy při výuce čtení, psaní a počítání, nacházíme příčiny těchto problémů již tam, kde jsou základy těchto schopností. A tam také musíme hledat, pokud chceme dítěti pomoci.“*³¹ A to je právě úlohou pedagogické diagnostiky v mateřské škole.

Dobrý zahradník sleduje od počátku, zda se stromek rozvíjí harmonicky a vyváženě a snaží se zabránit potížím růstu. Smyslem předškolní výchovy a časné intervence musí proto být zaměření na předpoklady, ze kterých vyrůstá školní učení. Ty musíme posilovat a podporovat. Pokud se nám podaří deficity funkcí rozpoznat u dítěte dříve, nežli se u něho objeví obtíže v učení a chování, je tu velká šance, že mu umožníme harmonický a bezproblémový další vývoj.³² Součástí diagnostiky podle knihy Brigitte Sindelar *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě* jsou i návody na nápravné cvičení, které je možné s dětmi dělat. Jejich provádění není nijak náročné a zvládnou je doma s dětmi i motivovaní rodiče.

---

²⁸ SINDELAR, Brigitte, 2016, str.3

²⁹ SINDELAR, Brigitte, 2016, str.4

³⁰ SINDELAR, Brigitte, 2016, str.5

³¹ SINDELAR, Brigitte, 2016, str.6

³² SINDELAR, Brigitte, 2016, str.7

2.3.1. LPAD – Feuersteinovo dynamické vyšetření

Feuersteinovo dynamické vyšetření úzce souvisí se systémem Feuersteinova instrumentálního obohacování, které je podrobněji popsáno v kapitole 2.5.2 Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování. Pro specifické potřeby nadaných dětí se jeví jako velice vhodné. Toto vyšetření je značně časově náročné, obnáší 2–3 několikahodinová setkání. Výhodou této diagnostiky je popis procesu vzdělávání a opravdu pečlivé zhodnocení schopností a dovedností jedince.

Toto vyšetření mapuje schopnosti dítěte, a ne aktuální výkon. Zaměřuje se na proces řešení, a ne pouze na výsledek. Zjišťuje potenciál ke změně nebo rozvoji a hledá ideální cestu pro to které dítě. Poukazuje nejen na silné stránky, na nichž je možno dále stavět, ale také na stránky slabé, které bude potřeba v další práci s dítětem rozvíjet a zdokonalovat. Také toto vyšetření analyzuje odpovědi, způsoby řešení a myšlenkové postupy. V rámci tohoto testování jsou brány v potaz i emoce, motivace a osobnostní charakteristiky.

Cílem dynamické diagnostiky je:

- Identifikovat silné a slabé vlastnosti jedince
- Nalézt vhodné postupy učení
- Nalézt vhodnou formu zprostředkování učitele
- Mapovat myšlenkové postupy a strategie jedince a nabízet i další a efektivnější
- Definovat krátkodobé i dlouhodobé cíle pro žáka i zprostředkovatele
- odhalit vhodné formy intervence

Statický versus dynamický přístup diagnostiky názorně shrnuje následující tabulka:

	STATICKÝ PŘÍSTUP		DYNAMICKÝ PŘÍSTUP
POJETÍ INTELIGENCE	Převážně vrozená, během života víceméně neměnná		Modifikovatelná schopnost organismu přizpůsobit se novým podmínkám

ÚČEL VYŠETŘENÍ	Srovnání s normou, měří aktuální stav, predikce		Zjišťování potenciálu, schopnosti učit se, zjišťování vhodné formy zprostředkování pro to dané dítě
PRŮBĚH VYŠETŘENÍ	Zadání testu standartní způsobem (vždy stejným)		Standartní zadání testu je doplněno přizpůsobením aktuálnímu stavu dítěte
ROLE EXAMINÁTORA	zadává test, nezasahuje, pozoruje, vyhodnocuje na závěr		Zprostředkovává, učí, řeší spolu s dítětem, pokud je třeba vstupuje do interakce, pozoruje dítě a reaguje na něj

Mezi výhody této diagnostiky patří:

- zmapování potenciálu dítěte
- zaměření na proces řešení, ne pouze na výsledek
- zjišťuje potenciál ke změně nebo rozvoji a hledá nejvhodnější cestu
- poukazuje na silné stránky, na nichž je možné stavět, ale i na slabé stránky, které je potřeba rozvíjet
- analyzuje odpovědi, způsoby řešení problému, myšlenkové postupy
- ptá se PROČ
- bere v úvahu i emoce, motivaci, osobnostní charakteristiky
- vyšetření se přizpůsobuje jedinci
- LPAD se zaměřuje na oblasti:
  - logické usuzování
  - sluchová paměť
  - prostorová paměť
  - organizace, schopnost plánovat
  - pozornost
  - analogické myšlení
  - pracovní paměť

- abstraktní myšlení
- grafické schopnosti
- motivace, schopnost seberegulace, kontroly
- schopnost porozumět úkolu
- schopnost číst mezi řádky³³

2.4. INSTITUCE ZABÝVAJÍCÍ SE NADANÝMI PŘEDŠKOLNÍMI DĚTMI

Rodinám s nadanými dětmi je nabízena pomoc i od různých státních a soukromých institucí. Mohou být jejich podporou při diagnostice, v dalším rozvoji, i zdrojem informací k orientování se v oblasti nadaných dětí. Tyto organizace mohou být mezinárodní, státní i soukromá zařízení. Některé mateřské školy s těmito organizacemi úzce spolupracují. Tyto instituce také nabízí rozvoj pedagogů pracujících s nadanými dětmi. Nyní některé z nich představím blíže.

2.4.1. Mensa/ Dětská mensa

Mensa je mezinárodní společenská organizace založená roku 1946 v Oxfordu. Členem se může stát každý, kdo dosáhne věku 14 let a v testu inteligence schváleném mezinárodním dozorčím psychologem Mensy International dosáhne výsledku mezi horními dvěma procenty celkové populace (na stupnici používané v České republice to odpovídá IQ 130). Pro členství v Mense nejsou nutné žádné jiné předpoklady (kromě povinnosti platit členské příspěvky). Děti mezi 5 a 14 lety se mohou stát členy Dětské Mensy (zájmové skupiny Mensy ČR).³⁴ Mezi činnosti Mensy patří také pravidelné testování IQ pořádané po celé republice. Mensa ČR je zřizovatelem obecně prospěšné společnosti Mensa gymnázium pro nadané děti, na jehož provozu se podílí řada aktivních mensistů a mnozí žáci jsou členy Mensy.

Součástí Mensy je Dětská Mensa pro děti ve věku 9 až 15 let, která spolu s Mensou pořádá během roku nejrůznější akce a v létě tematické příměstské a pobytové tábory.

³³ Prezentováno Mgr. Danielou Pokornou na přednášce pro Lauderovy školy, http://www.lauder.cz/docs/lis_kavarna_leden2020_1580159028.pdf

³⁴ <http://www.mensa.cz/mensa/>

2.4.2. Pedagogicko – psychologická poradna

Pedagogicko-psychologická poradna, dále jen PPP, je školské poradenské zařízení. Poradny jsou zřízeny ve všech krajích České republiky a ve větších městech jsou ještě rozděleny podle městských částí. PPP by měly diagnostikovat děti, a to včetně jejich nadání. Také poskytují podporu a informují rodiče i školská zařízení kam dítě dochází v rámci povinné školní docházky. Mají pomáhat rodinám i pedagogům zajišťovat ideální průběh dalšího vzdělávání dítěte. Tyto služby PPP jsou určeny dětem a mladistvým od 3 let a jejich rodičům a pedagogům. Za služby si PPP zpravidla neúčtují žádné poplatky, pokud nejde o nadstandardní aktivity, nebo úkony na žádost rodičů. Rodičům potenciálně nadaného dítěte bývá jako první doporučena návštěva právě pedagogicko psychologické poradny, často té, která spolupracuje s danou mateřskou školou.³⁵

2.4.3. Národní ústav pro vzdělávání

Prvotní náplní Národního ústavu pro vzdělávání (dále jen NÚV) je další vzdělávání pedagogů. Nabízí rozvoj v oblastech pedagogicko-psychologického, výchovného a kariérového poradenství. *„Zatímco vzdělávání žáků se zdravotním postižením, specifickými poruchami učení či sociálním nebo kulturním znevýhodněním jsme zvyklí v našich školách věnovat již tradičně zvýšenou pozornost, problematika nadání a nadaných žáků dosud není v popředí zájmu širší pedagogické veřejnosti. Přitom i nadaní žáci často vyžadují specifické vzdělávací přístupy, jejichž plánování a začleňování do výuky je náročné a často stojí nad rámcem běžných povinností a problémů, se kterými se každý učitel denně potýká.“*³⁶ V současné době se v pedagogických kruzích zvyšuje zájem o vzdělávání dětí s nadáním, stejně jako stoupá odborné povědomí o dětech bystrých. Součástí NÚV je i systém krajských koordinátorů pro nadání. Tito koordinátoři jsou pracovníci pedagogických a psychologických oborů zahrnující všechny stupně školské soustavy. Nízké zastoupení předškolních pedagogů v tomto projektu je alarmující.

Abychom mohli věnovat nadaným žákům potřebnou péči a pozornost, musíme být s problematikou nadání a nadaných seznámeni z různých hledisek. Jedná se zejména o potřebný vhled do oblasti vyhledávání nadaných a diagnostiky nadání, o znalost specifických přístupů vhodných pro jejich vzdělávání a připravenost uplatňovat je ve výuce. Důležitá je

---

³⁵ <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolska-poradenska-zarizeni>

³⁶ <http://www.nuv.cz/t/nadani>

rovněž orientace v možnostech zájmové činnosti a mimoškolních aktivit, na jejímž základě lze žákům i rodičům poskytovat vhodné tipy pro rozvoj nadání ve volném čase.“³⁷

2.4.4. Centrum nadání

Centrum vzniklo v roce 2005 na Praze 6. Centrum nadání je soukromá instituce a poskytuje nabídku služeb především pro školy a také rodinám s nadanými dětmi. Postupně se začala činnost Centra rozšiřovat na poskytování služeb přímo dětem a mládeži, kde v současné době leží jeho těžiště. Jako jedno z mála se intenzivněji věnuje práci s nadanými předškoláky. V Centru nadání je možno děti testovat, konzultovat jejich vývoj a absolvovat jejich programy Centra. Tyto programy jsou pravidelné i nárazové, pouze pro děti, ale i pro celé rodiny. Garanty a zakladateli tohoto centra jsou manželé Fořtíkoví, kteří se oblasti nadání věnují celý svůj profesní život.

2.4. METODY ROZVOJE NADANÝCH DĚTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Tato bakalářská práce je věnována metodám rozvoje nadaných předškoláků. V předešlých kapitolách byly zmíněny definice nadání, specifika nadání, diagnostika nadaných dětí, legislativa a instituce pomáhající rodinám nadaných předškolních dětí. Nyní se práce bude podrobněji zabývat konkrétními metodami, se kterými je možné v mateřské škole pracovat. Vývoj v předškolním školství jde kupředu a není možné zde zahrnout všechny možné metody rozvoje nadaného dítěte, zmiňuji tedy ty z metod, které jsou v praxi používány nejčastěji.

2.5.1. NTC learning

NTC learning je systém, který má vědecký základ ve zvyšování mozkové kapacity v dětském věku. Byl vytvořen v srbské Menze týmem odborníků v čele s Dr. Rankem Rajovićem v zájmové skupině s názvem „Nikola Tesla Centre“ - odtud zkratka NTC. Autoři nazývají metodu NTC System of Learning a v českém prostředí se můžeme setkat s prostým názvem Menza pro školy.

Tato metoda má svoji posloupnost, kterou je potřeba dodržet a nepřeskakovat jednotlivá období. Je dobré se řídit podle jednotlivých fází, které jsou blíže popsány níže.

---

³⁷ <http://www.nuv.cz/t/nadani>

1.fáze – Dodatečná stimulace rozvoje synapsí

Do této fáze patří zejména různá cvičení rotací, motoriky, grafomotoriky a akomodace oční čočky. Prvním a každodenním cvičením je rotace. V tomto pohybu hraje hlavní roli vestibulární aparát středního ucha. Děti se točí kolem vlastní osy s roztaženýma rukama po dobu 15 sekund. Poté zavřou oči a snaží se udržet rovnováhu. Toto cvičení děláme jednou denně. Každý den se točíme na jinou stranu (ideální, pokud se do tohoto zapojí i rodiče o víkend, aby nebyla narušena kontinuita). Jako pomůcku dětem je dobré označit ruku, za kterou se točí nálepkou, razítkem, náramkem...

Koordinace, rovnováha – příklady tohoto cvičení mohou být chůze po čáře, po provaze, po obrubníku, po kmenech stromů, stoj na jedné noze, chůze pozadu, dále skoky snožmo, skoky po jedné noze, předklony a záklony, využití tělocvičných pomůcek – kladina, lano, obruče. Při pobytu v přírodě, nebo na procházce můžeme využít toho, co cestou potkáme (obrubník, spadlý strom, zpomalovací pás, přechod pro chodce...) Pokud je možnost nechat děti vyskákat na trampolíně, je to další ze způsobů, jak podpořit koordinaci a smysl pro rovnováhu.

Akomodace – tato cvičení jsou potřebná zejména pro pozdější snadné učení se na základní škole a také posilují koncentraci. Současné děti mají koncentraci oslabenu častým sledováním televize a hraním počítačových her. Do tohoto cvičení patří cvičení s míčem (denně 5 minut, kutálení, podávání, později házení na malou vzdálenost, hod na velkou vzdálenost). Sem také patří hry s hledáním a pohybem, například hledání dvojic, které jsou rozmístěny na opačných místech třídy, hledání pokladu.

Při práci s abstraktními symboly, jako například značky aut, by mělo dítě před nástupem do školy umět přiřadit podle určitých kritérií do skupin. K této části je možno použít speciální karty (značky aut, vlajky, další symboly). Kromě práce se symboly je vhodné zařadit i paměťové hry typu pexeso, Kimova hra, dále hry z řady Smart games a další didaktický materiál.

Součástí NTC systému je také stimulace dětského mozku s pomocí zapojení hudby. Například nácvik zpěvu české hymny může být také doprovázen abstraktními symboly (Příloha č.4). Poslech hymny určitých států je obohacením dětských vědomostí. Prostřednictvím sluchu se vytváří vztah k abstraktním symbolům (v případě NTC learningu karet s vlajkami států) a prostorová představitost (mapa světa, globus 3 D puzzle staveb atd.)

Rozdělení cviků podle věku dětí ve skupině

Samozřejmě i v tomto systému učení se řídíme známými pravidly, že postupujeme od známého k neznámému, od jednoduchého, ke složitému. Stejně tak bereme v potaz i věk a vyspělost jednotlivých dětí. Ne vše, co bylo zmíněno v této práci, můžeme s úspěchem použít u kteréhokoliv dítěte. Pomůže nám v tom však toto rozdělení podle věku:

VĚK 3–4 ROKY

- Rotační cvičení
- Motorika
- Grafomotorika
- Cvičení akomodace oka

VĚK 4–5 LET

- Cvičení čtení abstraktních pojmů (slova, symboly, značky automobilů, vlajky)
- Rotační cvičení
- Motorika
- Grafomotorika
- Cvičení akomodace oka (příklad: čtení kartiček a míč)
- Cvičení funkcionálního myšlení (příklad: na které vlajce jsou hvězdy, had, lev...)

VĚK 5–6 LET

- Cvičení funkcionálního myšlení (příklad: na které vlajce je kruh, kříž, barva...)
- Cvičení asociace (příklad: hlavní město Číny – Peking – jídelní hůlky – rýže)
- Učíme děti státní hymnu
- Rotační cvičení
- Motorika
- Grafomotorika
- Cvičení akomodace
- Cvičení četby krátkých slov

VĚK 6–7 LET

- Pravidelný předškolní program

- Všechny cviky stejné jako ve věku 5–6 let, ale je dobré přidávat nové státy, mohou se učit jejich hlavní města, známé značky automobilů (+ z kterého státu je auto) a hymnu.

2. fáze – Stimulace vývoje funkcionálního myšlení (enigmatické hádanky a hádankové příběhy)

Tyto hádankové příběhy jsou vhodné pro jednotlivce i celý kolektiv třídy. Výhodou práce ve skupině je, že vznikají různé nápady na řešení hádanky a také, že děti si společnými doplňujícími otázkami pomáhají k rychlejšímu nalezení správné odpovědi. Používá se zde pravidlo, že kdo položil otázku, může na dotazy odpovídat pouze ANO / NE. K tomuto cvičení lze použít karetní hry Logické hádanky, Mozkovna, nebo knihu Enigmatické hádanky.

Ukázku takovýchto hádanek naleznete v příloze č. 5

2.5.2. Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování

„Prof. Reuven Feuerstein se narodil v Botosani v Rumunsku v roce 1921. V roce 1944 emigroval do Palestiny, dnešního Izraele, kde pokračoval ve studiu psychologie.

Po válce začal pracovat s dětmi a adolescenty, kteří do Palestiny přicházeli z uprchlických táborů z celého světa. Feuerstein se nevěnoval dětem jen jako učitel, ale svým svěřencům byl i vychovatelem a náhradním rodičem. Mnohé z dětí ztratily vše, i své domovy a rodiny. Feuerstein tehdy čelil velké výzvě: pomoci těmto dětem, které pocházely z různých koutů Evropy, Afriky i Asie a vyznačovaly se značnou kulturní růzností, diverzitou, najít znovu chuť do života a zároveň jim dát vzdělání a umožnit jim chodit do školy. Mnohé z dětí vůbec nikdy do školy nechodily a na základě svých výkonů a projevů chování – zjištěných nízkým skóre v testech inteligence a školními neúspěchy – byly považovány za nezvratně vývojově retardované.

Feuerstein odmítl přijmout zjednodušující pojetí mentální retardace. Zjistil, že jeho svěřenci mají mnohem větší učební potenciál, než dokládaly tradiční inteligenční testy. Deficity v kognitivním vývoji těchto dětí Feuerstein připisoval nedostatku adekvátního zprostředkovaného učení. Základním problémem, jak se Feuerstein domníval, byla absence

kulturního přenosu, transmise, způsobená rozvraty v důsledku války. Takto Feuerstein formuloval hypotézu kulturní deprivace jako příčiny deficitního vývoje kognitivních funkcí.

Podle Feuersteina je klíčová interakce mezi lidmi. Tuto interakci označoval jako zkušenost zprostředkovaného učení a připisoval jí hlavní roli v procesu vývoje kognitivních funkcí. Mentální vývoj dětí i dospělých je podle něj možné ovlivnit a akcelarovat.

Narodil se mu vnuk s Downovým syndromem. To ho vedlo k tomu, že svou metodu aplikoval i na komunikaci se svým vnukem. Později o tom napsal monografii s názvem „*Miluješ mě! Nepřijímej mě, jaký jsem (You love me! Don't accept me as I am)*“³⁸, v níž zřetelně popisuje svůj přístup k dětem s nedostatečně rozvinutými poznávacími funkcemi. Později své představy konfrontoval i s pracemi L. S. Vygotského. Toto téma zpracoval ve své doktorské práci, kterou obhájil na Sorbonnské univerzitě v roce 1970. Od tohoto roku působil jako profesor pedagogické psychologie v Izraeli, v Ramat Gan, na pedagogické fakultě Univerzity Bar Ilan. Od roku 1978 působil i na univerzitě v Nashvillu (Tennessee, USA). Středem jeho odborného zájmu byla oblast vývojové, klinické a kognitivní psychologie v pohledu, který respektuje kulturní odlišnosti.³⁹

Instrumentální obohacování

Podle Feuersteina existují dva druhy učení, a to přímé učení a zprostředkované učení. Cílem je připravit dítě na samostatné fungování ve světě, tedy reagovat na podněty bezprostředně, „být samo sobě zprostředkovatelem“.

Učení přímé vychází z bezprostřední reakce na podnět. Zprostředkované učení vyžaduje intervenci učitele – mediátora. Rodič/ učitel/ mediátor dítěti filtruje podněty, vybírá vhodné pro ten daný věk a učí jej na ně adekvátně reagovat.

Zprostředkované učení může být nahodilé, spontánní a intuitivní (dítě se učí vzorce chování vlastní rodiny i lidí obecně) nebo cílené (rozvoj „přemýšlení o myšlení“ – tzv. metakognice. Toto cílené učení je vhodné a přínosné pro děti s odlišným vývojem, což právě děti s nadáním jsou.

38

FEURSTEIN, Reuven, Yaacov RAND, Raphael FEURSTEIN . *You Love me!! Don't accept me as I am*. Vendeur HPB-Ohio (Dallas, TX, Etats-Unis) Edité par ICELP PUBLICATIONS, 2006. ISBN 10: 9657387019 / ISBN 13: 9789657387016

³⁹ Presentováno Mgr. Danielou Pokornou na přednášce pro Lauderovy školy, http://www.lauder.cz/docs/lk_kavarna_leden2020_1580159028.pdf

Klíčové teorie prof. Feuersteina i jejich aplikace v praxi

- Teorie strukturální kognitivní modifikovatelnosti
- Teorie deficitních kognitivních funkcí
- Teorie zkušenosti zprostředkovaného učení
- Teorie analýzy úkolu podle kognitivní mapy
- Intervenční program Instrumentální obohacování – IE

Tomuto programu se nyní budu věnovat důkladněji. Je to totiž metoda rozvoje vhodná i pro práci s nadanými dětmi, a to i v předškolním věku. „*Reuven Feuerstein pro systematickou práci s principy zprostředkovaného učení v pedagogické praxi vytvořil program, který je znám jako instrumentální obohacování. Je to soubor pracovních sešitů a instruktážních materiálů, které mají sloužit k vytváření příležitostí pro rozvoj učebních strategií, efektivních učebních návyků a dovedností myslet. Velmi často se používá i pro překonávání výukových obtíží školně neúspěšných žáků nebo žáků z kulturně odlišného prostředí.*

*Soubor obsahuje celkem 14 pracovních sešitů rozdělený podle jejich náročnosti do částí I.- II. a III. Celkem jde o přibližně 500 stran úkolů s postupně se zvyšující náročností a složitostí. Tyto sešity autor i označuje jako instrumenty“.*⁴⁰

2.5.3. Obohacující varianta rozvoje nadání

Tato metoda vzdělávání nadaného dítěte jeho vývoj neurychluje, ale obohacuje, rozšiřuje a prohlubuje. Je to integrační varianta, která je zejména vhodná u předškolních dětí. Nadanému dítěti je takto umožněna docházka v běžné třídě mateřské školy, kde je obklopeno svými vrstevníky a bývá vzděláváno podle individuálního vzdělávacího plánu (více v kapitole o IVZ). Pedagog dítěti dává složitější úkoly, při výuce jde více do hloubky probíraného tématu, pracuje s dítětem více individuálně.

Pozitivem této metody je to, že je dítě ve společenství svých vrstevníků. S tím souvisí i přirozenější sociální prostředí, kterému bude vystaveno i v dalším vzdělávacím procesu. Lépe se při této metodě předchází vytváření nepřiměřeného tlaku na dítě. Je dobrou volbou pro heterogenní třídy, kdy nadaný jedinec může najít společnou řeč se staršími dětmi, nebo naopak

---

⁴⁰ MÁLKOVÁ, Gabriela. *Zprostředkované učení: jak učit žáky myslet a učit se*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-585-1. str.20

uplatnit své znalosti a vyspělost při pomoci mladším dětem. Nadání je rozvíjeno přirozeněji. Metoda má také přirozeně pozitivní vliv i na další děti ve třídním kolektivu.

Naopak negativem této metody může být časová náročnost přípravy, potřeba dalšího vzdělávání pedagogů, která bývá i finančně zatěžující. Také je problematické uvést tuto metodu do práce s dětmi za současného vysokého počtu dětí ve třídách. Částečně mohou pomoci asistenti ve třídách, ovšem ti bývají málokdy vůbec seznámeni s problematikou nadaných dětí. Další nevýhodou je nízké povědomí o této metodě mezi předškolními pedagogy a někdy i nechť do takových programů vstupovat.⁴¹

2.5.3. Akcelerační varianta rozvoje nadání

Tato metoda je vlastně urychlující metodou. V mateřské škole je aplikována při využití možnosti předčasného nástupu dítěte na základní školu. Jde o ukončení předškolního vzdělávání o jeden rok dříve, než je obvyklé. To je možné na základě zralosti dítěte po fyzické, psychické i sociální stránce. V naší republice se to tedy týká dětí, které nastoupí do základní školy před dovršením 6. roku. To je možné na základě žádosti rodičů, doložené doporučením z pedagogicko psychologické poradny, a vyjádřením dětského lékaře. Součástí by mělo být i doporučení učitele mš.

Tato metoda dává menší důraz na činnosti, které již dítě zvládá a zaměřuje se na učení novému. Dítě se tímto urychlením dostává do kolektivu, který je bližší jeho stupni vývoje. Dítě tak získá pocit, že jeho nadání je žádoucí. Naopak, tato metoda je nevhodná pokud „důvody k akceleraci jsou jen výsledkem nátlaku jiných osob, např. učitelů, ale především rodičů“.⁴²

3. VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část navazuje na teoretickou část a jsou v ní uvedeny výsledky výzkumu, který se zaměřil na znalosti a užití metod rozvoje nadaných předškolních dětí předškolními pedagogy. Pro tento průzkum byly zvoleny dvě metody získání údajů, a to dotazníkové šetření a případové studie nadaných předškolních dětí.

⁴¹ HŘÍBKOVÁ, Lenka, 2007. s. 57

⁴² FOŘTÍK, Václav, FOŘTÍKOVÁ, Jitka, 2007. str. 46-47

3.1. Cíl

Cílem tohoto výzkumu je zjistit, jaké metody rozvoje nadaných předškolních dětí se v České republice nejčastěji používají a udělat průzkum toho, jak jsou tyto metody známé u pedagogických pracovníků. Výzkumná část navazuje na teoretickou část a jsou v ní uvedeny výsledky výzkumu, který se zaměřil na znalosti a užití metod rozvoje nadaných předškolních dětí. Pro tento průzkum byly zvoleny dvě metody získání údajů, a to dotazníkové šetření a případové studie.

3.2. Formulované hypotézy

Hypotéza 1:

Nadané děti nemívají v nadpoloviční většině v předškolním věku vypracovaný individuální vzdělávací plán, který by dále rozvíjel jejich nadání.

Hypotéza 2:

Předškolní pedagogové nejsou obeznámeni s metodami rozvoje nadaných dětí.

Hypotéza 3:

Nadpoloviční většina předškolních pedagogů nepoužívá žádnou metodu rozvoje nadaných dětí.

3.3. Výzkumná metoda – dotazník

Sběr dat probíhal formou dotazníku (viz příloha 6). Pro účely této bakalářské práce jsem si vytvořila dotazník vlastní, který byl dotazovaným distribuován mezi pracovníky předškolních zařízení formou mailové korespondence (70 respondentek) a osobním setkáním s 30 respondentkami v březnu a dubnu 2020 . Návratnost dotazníku byla 100 %.

3.3.1. Popis výzkumného vzorku

Výzkumným vzorkem byly ženy, učitelky mateřských škol a jiné pedagogické pracovnice. Oslovila jsem učitelky, speciální pedagožky a psychologičky ve svém okolí, a požádala je o spolupráci s další distribucí. Pokud šlo o speciální pedagožky a psychologičky, šlo o ty, které již s nadanými dětmi pracují. Původně jsem zamýšlela oslovit pouze školky, které nějakým způsobem pracují s nadanými dětmi, ale nakonec jsem se rozhodla uskutečnit průzkum v běžných mateřských školách. Pro to jsem se rozhodla z důvodu, že většina nadaných

děti bývá umístěna ve školce nejbližší svému bydlišti. Všechny účastnice pracují s dětmi ve státních i soukromých zařízeních na území Hlavního města Prahy. Bohužel, nepodařilo se mi oslovit i muže – pedagogy. Výzkumu se účastnilo 100 dotazovaných, návratnost byla 100 %.

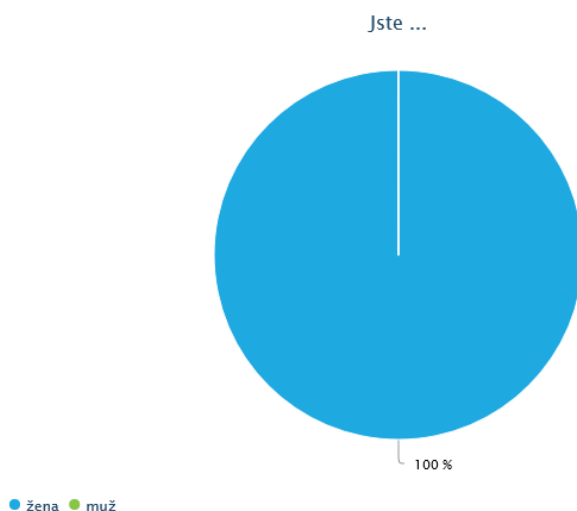
3.3.2. Interpretace dat

1. otázka: Jste...

Otázka týkající se vzorku respondentů. Dotazování měli možnost zvolit ze dvou variant: muž x žena.

Komentář k výsledkům:

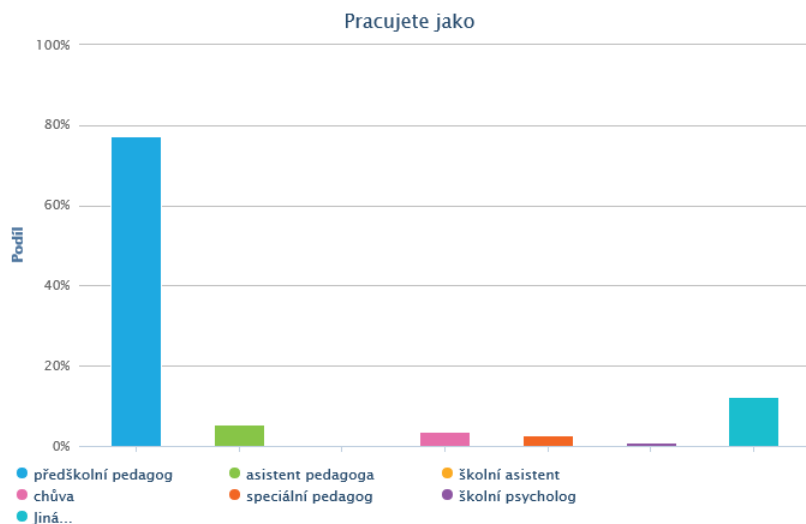
Dotazníkového šetření se zúčastnily pouze ženy, v počtu 100 osob. S pedagogy – muži nebyla navázána spolupráce.

2. otázka: Pracujete jako ...

Komentář k výsledkům:

Respondenti měli možnost zvolit z několika možností (pedagog, speciální pedagog, asistent pedagoga, psycholog, školní asistent, školní psycholog, chůva), případně uvést jinou možnost. 92 % všech respondentů pracuje v pedagogických a psychologických profesích. Ostatní byli budoucí pedagogové, nebo pedagogové momentálně na mateřské dovolené.

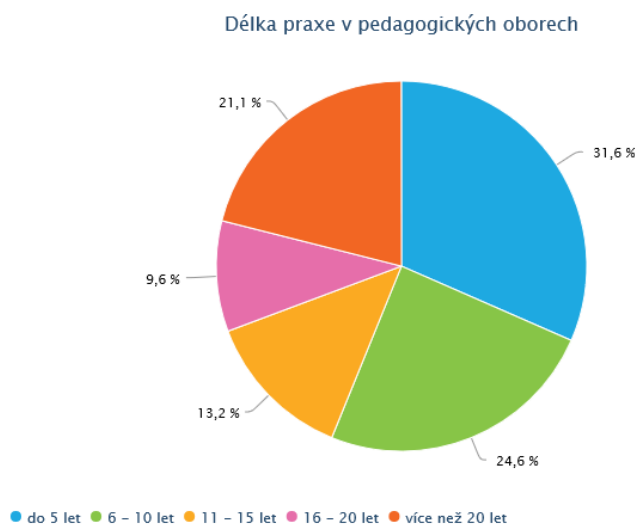

3. otázka: Délka praxe v pedagogických oborech

Dotazovaní měli možnost zvolit délku praxe v pedagogických oborech v několika variantách (do 5 let, 6–10 let, 11–15 let, 16–20 let a více než 20 let). Dotazník nejčastěji zodpověděli lidé s praxí do 5 let, nejméně s praxí 16–20 let.

Komentář k výsledkům:

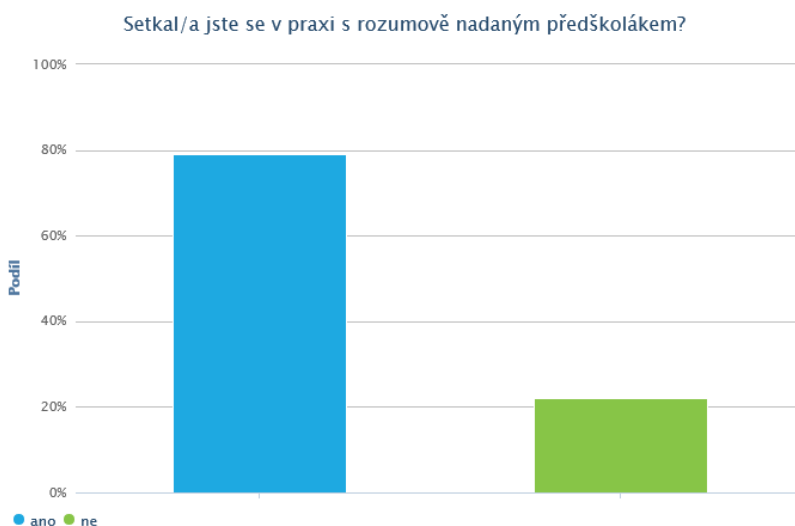
Odhaduji, že délka praxe úměrně zvyšuje pravděpodobnost setkání se s nadaným dítětem, jak později výsledky další části dotazníku potvrdily. Některé studie uvádějí 4 % nadaných jedinců ve společnosti.

4. otázka: Setkal/a jste se v praxi s rozumově nadaným předškolákem?

Komentář k výsledkům:

Většina dotazovaných se s rozumově nadaným předškolákem již setkala. Podle komentářů z osobních setkání s respondenty je pravděpodobné, že ne ve všech případech však bylo toto nadání potvrzeno diagnostikou.

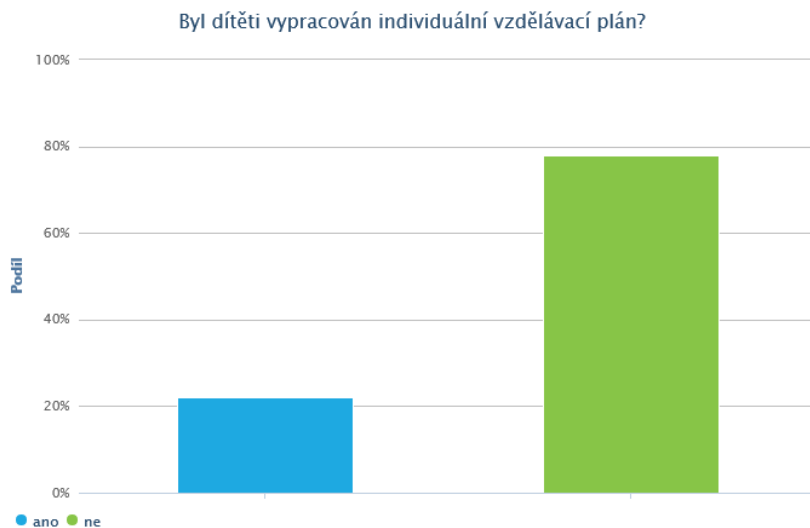

5. otázka: Byl dítěti vypracován individuální vzdělávací plán?

V individuálním vzdělávacím plánu je popsán další rozvoj dítěte, proto je velice vhodné jej dítěti vypracovat .

Komentář k výsledkům:

Z osobních rozhovorů s předškolními pedagogy je zřejmé, že tato možnost není uplatňována. Touto otázkou jsem si tento předpoklad chtěla ověřit. Pouze 24 dětem s nadáním byl vypracován individuální vzdělávací plán. Z vlastního dlouholetého pozorování a práce s nadanými předškoláky se mi potvrzuje, že v mateřské škole se individuální vzdělávací plán vytváří výjimečně, zpravidla pouze na přání rodičů.

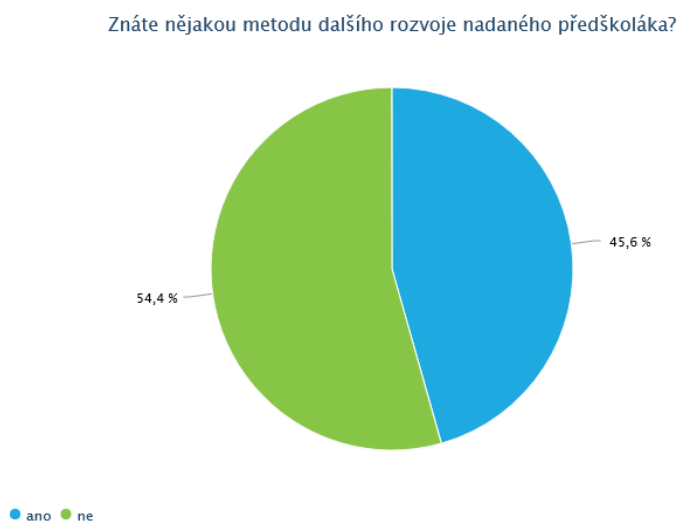

6. otázka: Znáte nějakou metodu dalšího rozvoje nadaného předškoláka?

Tato otázka měla určit, jak vnímají pedagogové své znalosti metod nadaných předškolních dětí.

Komentář k výsledkům:

Více než polovina dotazovaných nezná žádnou metodu rozvoje nadaných předškolních dětí.

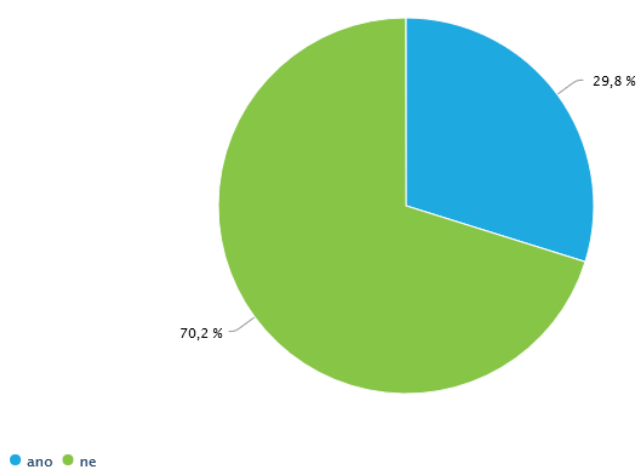
7. otázka: Používáte osobně nějakou metodu rozvoje nadaného předškoláka?

Tato otázka měla směřovat zejména na respondenty, kteří nějakou metodu alespoň občas používají.

Komentář k výsledkům:

Vzhledem k výsledku předchozí otázky se zde potvrdilo, že většina nadaných dětí není dále rozvíjena žádnou metodou rozvoje podporující nadané děti. Zajímavé je, že v porovnání s předchozí otázkou, kde se zkoumaly znalosti metod rozvoje nadaných dětí, je vlastní využití těchto metod výrazně menší.

Používáte osobně nějakou metodu rozvoje nadaného předškoláka?

8. otázka: Pokud používáte nějakou metodu rozvoje nadaného dítěte, napište, prosím, jakou.

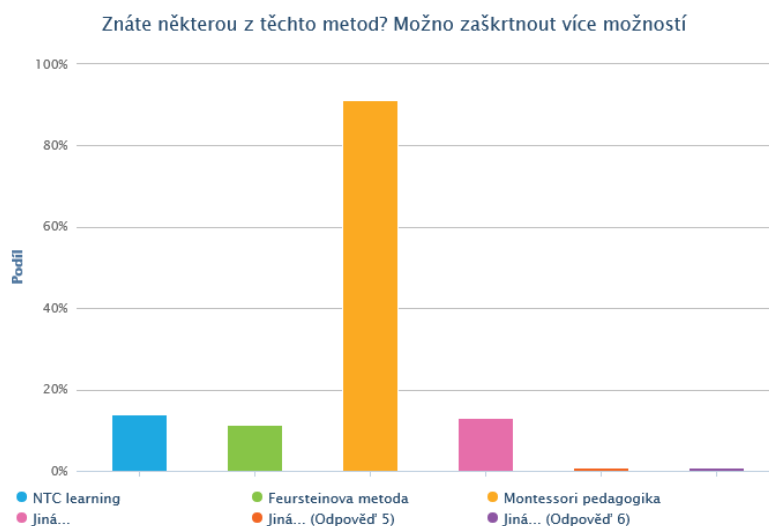
Komentář k výsledkům:

K této otázce se respondenti vyjadřovali vlastními návrhy, které dopisovali do dotazníku. Ve většině odpovědí zaznělo, že pedagogové nepoužívají žádnou speciální metodu rozvoje. 3x se objevila v odpovědi metoda NTC, 2x Feuersteinovo instrumentální obohacování, 1x metoda Kikus. Vzhledem k tomu, že metoda Kikus je vytvořena pro děti s odlišným mateřským jazykem pro nácvik jiného jazyka, do metod rozvoje nadaných dětí nepatří.

9. otázka: Znáte některou z těchto metod? Možno zaškrtnout více možností.

Komentář k výsledkům:

Do této otázky jsem mimo metod vložila záměrně i jednu alternativní pedagogiku – Montessori. Ta měla ve výsledku 91 %, na rozdíl od metod, které byly zastoupeny pouze 13 procenty odpovědí. Z toho tedy vyplývá, že mezi pedagogy dochází i k zaměňování metod rozvoje a pedagogických metod.

3.4. SHRNU TÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Dotazník měl být průzkumem, jak jsou v reálu vzdělávány nadané předškolní děti, zda se s nimi pracuje s pomocí nějaké konkrétní metody rozvíjející nadání. Zároveň nám dotazník ukázal problém neznalosti těchto metod u předškolních pedagogů. Někteří z těchto pedagogických pracovníků zaměňují metody rozvoje nadaných předškolních dětí a výchovné metody, jako například Montessori. Zajímavým výsledkem dotazníků je zjištění, že i učitelky, které nějakou z metod rozvoje nadaných dětí znají ji v praxi neuplatňují. Možná v dotaznících chyběla otázka na to, zda jsou v nějaké metodě proškoleny a zda po tomto kurzu její možnosti uplatňují v prostředí mateřské školy.

Z průzkumu také vyplývá, že problematice nadaných dětí je v současnosti věnována malá pozornost nejen veřejnosti, ale bohužel i samotných pedagogických pracovníků. V šetření se ukázalo, že s nadaným dítětem se za své praxe již setkala většina dotazovaných. Více než polovina dotazovaných nezná žádnou metodu rozvoje nadaných dětí a pouze třetina z nich

uvedla, že některou z metod používá. V další otázce však konkrétní metodu uvedlo pouze 5 dotazovaných.

3.5. PŘÍPADOVÉ STUDIE NADANÝCH DĚTÍ

Přesto, že z dotazníkového šetření vyplynulo, že v prostředí mateřské školy se konkrétní metody rozvoje nadaných dětí obvykle nepoužívají, následující případové studie z mé praxe dokládají přínosy daných metod pro konkrétní nadané děti a jejich rozvoj.

Kazuistika 1:

Osobní anamnéza

Petr, narozen 2014 (6 let), v Praze. Zdravý.

Diagnóza.: nepotvrzená PAS, matematické nadání – dle školní psycholožky spolupracující se školkou

Pěťa má ze všeho nejraději dopravní prostředky, zejména různé druhy vlaků. S oblibou listuje v encyklopediích týkajících se dopravy a dopravních prostředků. Prohlíží si obrázky a nahlas je komentuje. Podle fotografie umí určit, na které trase ten, který vlak jezdí. Zná zpaměti jízdní řády Pražské MHD, vlaků projíždějících ve středočeském kraji a vlaků dálkových. O víkendů sleduje na online kamerách železniční přejezdy, často se s rodinou na ně jezdí dívat do celé České republiky. Jakoukoliv činnost převede do řeči dopravy, (zvuk, pohyb...)

Nerad tiská tiskátky a pracuje s temperami, vodovými a prstovými barvami, totéž s prací s keramickou hlinou a plastelínou. Problém je v tom, že nesnáší dotyk se špínou. Na výletě se odmítá chytit zábradlí při používání schodiště, z důvodu mikrobů.

Rád se houpe na houpačce, používá dětské fitness stroje s opakujícím se pohybem. Nemá rád některé zvuky, špatně snáší hluk, hlučné skupiny dětí či dospělých. Nerad tvoří dvojice a skupiny s dětmi, nerad se dotýká druhých.

Rodinná anamnéza

Pěťova nukleární rodina se skládá z obou biologických rodičů. Žijí společně v bytovém domě na sídlišti v Praze. Matka pracuje jako ekonomka, otec pracuje jako stavební statik. Oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání.

Docházka do mateřské školy

Ve 2,8 letech Petr nastoupil do naší heterogenní třídy. V této třídě denně uplatňujeme metodu NTC learning, jejíž obsah Pétu velice zajímá. Přichází denně mezi prvními dětmi a odchází mezi posledními. Po prvních 4 měsících jsme začaly doporučovat rodičům vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, kvůli jeho neustálému motorickému neklidu a pobíhání po místnosti bez motivu, i neobvyklému chování. Při komunikaci nehleděl do očí, komunikoval neobvyklým způsobem pouze s dospělými. Děti, když nebyly v pohybu, vnímal jako předměty (např. kopl do dítěte ležícího na koberci, protože když se nehýbe je to „padlý kmen stromu“). Rodiče jsme opakovaně žádali o vyšetření v PPP, ale dle slov rodičů jim dávají termín až za půl roku, a to je pro ně problém. V druhém roce docházky do školky přišla matka s tím, „že se na syna podívala příbuzná psycholožka a je naprosto v pořádku, pouze je to „dítě s názorem.“ Nakonec v době, kdy jsme rodiče seznámili s výsledkem našeho testování diagnostiky připravenosti na školu nám otec uvedl, že nedávno byl syn na vyšetření v centru AUTIS, kde byl Pét'a vyšetřen, ale oni nejsou ze zákona povinni nám ho předložit, čehož využijí.

Vývojová anamnéza

Chlapec chodí velice zvláště, chůze je značně nejistá a poněkud bizarní (nenašlapuje na celé plošky nohou, ale pouze na špičky a jednu hranu nohy). S věcmi často pouze manipuluje, neprojevuje hlubší zaujetí. Často mění objekt činnosti. Oční kontakt nenavazoval. V prvních dvou letech docházky nereagoval na pokyny, ani nijak nepotvrdil jejich příjem. Pétovo sociální chování bylo velice nízké. Sebeobsluha dobrá. Zpočátku obtížně snášel fyzický kontakt s kýmkoliv, reagoval odvrácením, agresí či ztuhnutím, postupně začal být fyzickému kontaktu přístupnější. Začal si aktivně vymezovat vlastní prostor, postupně se ale naučil druhou osobu slušně požádat o prostor, občas s úšklebkem (jako mají pubertáči). Oční kontakt nyní délkou a frekvencí ještě neodpovídá zdravému dítěti, ale frekvence užívání je častější a délka větší než při nástupu do školky.

V posledním roce dochází na logopedii. Obtíže v artikulaci přetrvávaly, výslovnost se zlepšila částečně, některá slova vyslovuje čistě. Má problém s určováním počtu slabik. Od manipulačních her se více posunul k hrám funkčním a zatím spíše v ojedinělých případech i hrám symbolickým. Pét'a pozná všechna písmenka abecedy, přečte jednoduchá slova. Umí velice dobře počítat (včetně sčítání, vytváření dvojic, trojic...) do 100. Grafomotoriku zvládá s podporou (napodobí tvar), vybarví obrázek (pohyby rozevláté). Stále se nedaří náprava

špatného úchopu tužky a pohyb stále vychází z lokte (zápěstí je nehybné). V sebeobsluze je samostatný.

Často od počátku docházky do školky vydává koktavý zvuk, ale sám si to neuvědomuje. Také do nekonečna opakuje určitá nesmyslná slovní spojení (např. „gramofon a tyč“).

Vzhledem k problematické spolupráci s rodiči je nemožné s Petrem více individuálně pracovat. Dle naší diagnostiky i testu školní zralosti školní psycholožkou je zralý na nástup do školy, kde však očekáváme (učitelky mš i spolupracující paní psycholožka) obtíže.

K této kazuistice se vztahuje Příloha 2.

Kazuistika 2:

Chlapec 5 let. Mimořádné rozumové nadání u něj bylo zjištěno psychologickými testy v Centru nadání již ve věku 3,5let. Testování bylo iniciováno rodiči dítěte na základě doporučení učitelky ve školce. Je silně verbálně orientovaný, rád si povídá i pozorně naslouchá. Zajímá se o pořady s naučnou tematikou (např. program Putování s dinosaury, Byl jednou jeden...) Chodí plavat, s rodiči střílí závodně z luku, lyžuje.

Výtvarná činnost není jeho oblíbenou disciplínou. V grafomotorice je pod průměrem, přesto, že se jí navíc věnuje ve školce i s rodiči (matka učitelka mš, otec vš pedagog)

Po diagnostikování rozumového nadání zvolila učitelka v mateřské škole akcelerační metodu, pracovala s chlapcem individuálně po krátkém odpočinku na lehátku (chlapec neměl potřebu odpoledního spánku od 1,5 roku) po dobu, kdy ostatní děti spaly.

Zpracování informací

Veškeré informace, které dostane (nebo i vyslechne) si zapamatuje a umí později i použít v správném kontextu. Neostýchá se ptát dospělých na významy neobvyklých, nových, nebo pro něj neznámých slov. Se slovy si rád hraje a vymýšlí novotvary, které aktivně používá. Přesto nezapomene v cizí společnosti používat správná slova a tvary.

Zajímá se o přírodu a zvířata, zejména neobvyklá a netradiční. Doma chovají několik druhů žab.

Volná hra

Nejraději si hraje samostatně, nebo ve dvojici s dospělým. S vrstevníky si hraje sporadicky. Výjimkou je hra s velmi malými dětmi (věk kojenecký, batolecí, která jej fascinují). Nejoblíbenější hry jsou se stavebnicí Lego – nejprve podle přiloženého návodu, poté již podle fantazie. Pokud musí hru přerušit, nemá problém později (i po několika dnech) pokračovat ve hře tam, kde zůstal.

Pracovní listy

Toto je činnost, kterou má rád, je to pro něj výzva. S pracovními listy pracuje nejen doma, ve školce má pro něj paní učitelka soubor náročnějších úkolů, které jsou určeny školnímu věku. Toto jsou chvíle, kdy není srovnáván (zejména podvědomě) s ostatními vrstevníky, má radost, že vyřešil něco, co nebylo zřejmé na první pohled. Pracovní tempo má pomalejší, déle se nad úkolem zamyslí, ve srovnání s jinými dětmi jeho věku. Je trpělivý při hledání řešení, ale ne příliš pečlivý v provedení (tahy tužkou, vybarvení, zakroužení apod.) Pokud jej pracovní listy baví, vydrží u nich mnohem delší dobu než vrstevníci. Úkol chce mít v pořádku a správně vyřešen, po jeho dokončení se dotazuje na správnost řešení, vyžaduje od dospělého kontrolu a zhodnocení své práce.

Baví jej hledání odlišností, sčítání a odčítání, vytváření množin a spojování podle logických souvislostí. Nejoblíbenější jsou bludiště a logické řady.

Hádanky

Hádanky má velice rád, a v hledání jejich řešení je velice dobrý. Při hádání ve skupině touží uhádnout jako první ze všech dětí. Pokud cítí, že někdo je v této oblasti slabší, pomáhá mu radou.

Deskové hry

Deskové hry jsou ze všech činností rozvíjejí nadání jeho nejoblíbenější, v čem jej podporuje primární i širší rodina. Rád hraje hry jako Osadníci z katanu, Mondo, Labyrint, Dobble, Carcassone, Duch a Duchová, Slepičí závody, Želví závody a hry z řady Smart games, které může hrát i sám sebou a stavět se tak výzvě.

Výtvarná činnost

Výtvarné činnosti sám nevyhledává. Pokud se nechá na nějaké tvoření nalákat, jde z jeho strany o zkoumání barev a jejich mísení, zaujme ho okamžik překvapení (enkaustika, otisky skvrn, malování míčkem či autíčkem v krabici) či netradiční techniky jak například batika.

Nikdy nevybarvuje (s výjimkou zadání v pracovních listech), nekreslí podle své fantazie.

3.5.1. Komentář k případovým studiím

Pro tyto případové studie bylo v prvním případě čerpáno z autorčiny práce s dítětem v mateřské škole po dobu 3 let. V druhém případě šlo o dítě z autorčiny rodiny. Obě studie byly konzultovány s učitelkami mš, psychology a samozřejmě s rodiči dětí. Aby bylo možno porovnat obě děti, bylo zvoleno stejné pohlaví, věk dětí a docházku do mateřské školy. Na těchto dvou studiích je možné pozorovat shodné znaky (urychlený vývoj v rozumové oblasti, problémy v sociální komunikaci a vytváření vztahů), zároveň však poukazují na individualitu obou chlapců.

4. Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1:

Nadané děti nemívají v nadpoloviční většině v předškolním věku vypracovaný individuální vzdělávací plán, který by dále rozvíjel jejich nadání.

Této hypotéze byla věnována otázka číslo 5 v dotazníku. Také otázka číslo 6 se k této hypotéze vztahuje. Hypotéza byla potvrzena. Stává se, že přesto, že dítě bylo diagnostikováno jako nadané, není mu vypracován individuální vzdělávací plán. Další možností může být i neznalost problematiky nadání předškolními pedagogy, případně i neznalostí metod rozvoje rozumového nadání.

Hypotéza byla verifikována

Hypotéza 2:

Předškolní pedagogové nejsou obeznámeni s metodami rozvoje nadaných dětí.

K této hypotéze se vztahují otázky číslo 6, 7, 8 a 9 dotazníku. Předpoklad neznalosti metod pedagogů se v těchto otázkách potvrdil. Více než polovina respondentek potvrdila, že neznají žádnou metodu rozvoje nadaných dětí. Z dotazníku vyplynulo i to, že jakoukoliv metodu rozvoje nadaného dítěte používá pouze 30 % dotazovaných. V otázce č. 8 měly pedagožky možnost uvádět metody, které používají. Z výsledků vyplynulo, že se pouze 3x se objevila v odpovědi metoda NTC a 2x Feuersteinova instrumentální obohacování.

Hypotéza byla verifikována

Hypotéza 3:

Nadpoloviční většina předškolních pedagogů nepoužívá žádnou metodu rozvoje nadaných dětí.

Tuto hypotézu měly prozkoumat otázky 7 a 8 v dotazníku. Z odpovědí vyšlo najevo, že pouze 30 % respondentek má za to, že nějakou metodu rozvoje používá. Z ostatních odpovědí však vyplynulo, že procento pedagogů, kteří opravdu metody používají je velmi malé.

Hypotéza byla verifikována

5. ZÁVĚR

V teoretické části této bakalářské práce jsou shrnuty některé dosavadní poznatky o problematice nadaných předškolních dětí, o možnosti jejich vzdělávání a výchově, specifikách diagnostiky, které jsou nám v současné době známy. Toto téma je v odborné literatuře více popsáno u dětí starších, tedy školního věku a dospívajících. U dětí předškolního věku se tomuto tématu věnuje jen hrstka předškolních pedagogů a psychologů. Jednak je to dáno problematickou diagnostikou v takto nízkém věku a jednak i tím, že se této problematice nevěnuje mezi pedagogy dostatečná pozornost. V současné pedagogice je již dobře zpracována a aplikována inkluze dětí s nejrůznějším postižením, ale na nadané děti se pozornost veřejnosti i pedagogů stále upírá velice málo. Upozornění i na tuto skutečnost bylo jedním z cílů této práce.

Tato bakalářská práce má ambice podat shrnutí přehledné problematiky nadaných předškolních dětí. Vzhledem k nízkému počtu odborné literatury k tématu nadání u předškolních dětí jsem doplnila tuto práci i o své zkušenosti ze seminářů a kurzů, dále ze setkání koordinátorů podpory nadání a vlastní praxe.

V centru mého zájmu byli progresivní metody rozvoje nadaných předškoláků a stručné zmapování problematiky nadání, včetně návrhů, kam se obrátit pro pomoc. Důležité jsou pro mne i možnosti podpurných opatření nadaných dětí. Cílem této bakalářské práce bylo i stručně popsat nejznámější metody rozvoje nadaného předškolního dítěte. Ráda bych, aby práce mohla

sloužit i k informovanosti pedagogů o těchto metodách a zvýšit jejich zájem o začleňování metod rozvoje nadaných dětí i do běžných mateřských tříd. Díky metodám popsaných v této práci je dítěti umožněno zažít úspěch, a to jak na rovině osobní, tak v rovině skupinové. Tyto metody vedou k rozvoji dítěte a k jeho plynulejšímu vývoji a spokojenosti v životě.

Teoretická část je doplněna terénním výzkumem sestávajícím ze dvou vzájemně se podporujících metod, a to dotazníkovým šetřením a případovými studiemi. Jejich výsledkem je ověření nízké povědomosti předškolních pedagogů v oblasti nadání. Pokud se však podíváme na dvě případové studie, na kterých je patrné, že i v podmínkách České republiky takovéto děti lze rozvíjet i v mateřské škole, můžeme být mírně optimističtí. Jako i v jiných profesích zde záleží na motivovanosti, informovanosti a osobnosti předškolního pedagoga, který se vždy konkrétnímu dítěti věnuje. Právě těmto pedagogům by mohla tato práce sloužit jako podnět k dalšímu vzdělávání se v této problematice.

Pokud tato práce přispěje k zvýšení zájmu pedagogů o intenzivnější práci s nadanými dětmi, splní tím zcela můj záměr.

6. POUŽITÁ LITERATURA

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

DAVID, Roman. *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika : mezinárodní ochrana práv dítěte a některé další dokumenty : rodina a základy rodinného práva*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.

FEURSTEIN, Reuven; RAND, Yaacov ; FEURSTEIN, Raphael . *You Love me!! Don't accept me as I am*. Vendeur HPB-Ohio (Dallas, TX, Etats-Unis) Edité par ICELP PUBLICATIONS, 2006. ISBN 10: 9657387019 / ISBN 13: 9789657387016

FOŘTÍK, Václav, FOŘTÍKOVÁ, Jitka, 2007. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-807-3672-973.

HARTL, Pavel, 1993. *Psychologický slovník*. 1.vyd. Praha: Jiří Budka. ISBN 80-901-5490-5.

HŘÍBKOVÁ, Lenka. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

LANAU, Erika. *Odvaha k nadání*. Praha: Akropolis, 2007. ISBN 978-80-86903-48-4.

LEBEER, Jo, ed. *Programy pro rozvoj myšlení dětí s odchylkami vývoje: podpora začleňování znevýhodněných dětí do běžného vzdělávání*. Praha: Portál, 2006. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-7367-103-4.

MÁLKOVÁ, Gabriela. *Zprostředkované učení: jak učit žáky myslet a učit se*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-585-1.

MENZA ČR PRO NADANÉ DĚTI. [online]. [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://www.mensa.cz/nadane-deti/>.

PEŠATOVÁ, Ilona, TOMICKÁ, Václava . *Úvod do integrativní speciální pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-268-5.

PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-7367-990-3.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří, 2009. *Pedagogický slovník*. 6. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-807-3676-476.

RAJOVIĆ, Ranko. *NTC systém učení: metodická příručka pro práci s NTC metodou*. Přeložil Dušan FÜRST. Praha: Mensa ČR, 2018. ISBN 978-80-904666-4-7.

SINDELAR, Brigitte. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Vydání šesté. Přeložil Věra POKORNÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1082-5.

STEHLÍKOVÁ, Monika. *Nadané dítě: jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0512-0.

SVOBODOVÁ, Eva, VÍTEČKOVÁ, Miluše. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1243-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2010. *Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1832-6.

Vyhláška č. 73/2005 Sb. (novelizace 147/2011 Sb.), o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 3, s. 9-11.

Zákon č. 561/2004 Sb. (novelizace 472/2011 Sb.), o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, část 2, s. 14, 15.

PŘÍLOHY:

Příloha č. 1:

ČÁST PRVNÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

(1) „Tato vyhláška upravuje pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“) se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona a vzdělávání žáků nadaných“.

Problematikou nadaného dítěte se zabývá zejména část čtvrtá, kterou zde uvádím.

ČÁST ČTVRTÁ

VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ

§ 27

Nadaný a mimořádně nadaný žák

(1) „Za nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

(2) Za mimořádně nadaného žáka se pro účely této vyhlášky považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

(3) Zjišťování mimořádného nadání včetně vzdělávacích potřeb žáka provádí školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou, která žáka vzdělává.

(4) Pro nadané žáky může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků školy v některých předmětech.“

Tento bod lze začlenit i v mateřské škole. Některé školky mají třídy nadaných dětí (většinou jde o soukromé školky), nebo nabízí kroužek pro nadané děti (nejčastěji takzvané „herní kluby“ ve spolupráci s Dětskou menzou)

(5) „Nadaným žákům lze v souladu s vývojem jejich školních dovedností rozšířit obsah vzdělávání nad rámec stanovený příslušným vzdělávacím programem nebo umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku.“

První část lze aplikovat v jakékoliv třídě mateřské školy, druhou část ve školkách, kde mají homogenní skupiny

(6) „Nadaní žáci se mohou se souhlasem ředitelů příslušných škol současně vzdělávat formou stáží v jiné škole stejného nebo jiného druhu.“

Bod 6 je možno vykládat jako možnost domácího vyučování.

Individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka

§ 28

(1) „Vzdělávání mimořádně nadaného žáka se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu, který vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů psychologického a speciálně pedagogického vyšetření a vyjádření zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

(2) Individuální vzdělávací plán je závazným dokumentem pro zajištění vzdělávacích potřeb mimořádně nadaného žáka a je součástí dokumentace žáka ve školní matrice.

(3) Individuální vzdělávací plán obsahuje

a) závěry doporučení školského poradenského zařízení,

b) závěry psychologického a speciálně pedagogického vyšetření a pedagogické diagnostiky, které blíže popisují oblast, typ a rozsah nadání a vzdělávací potřeby mimořádně nadaného žáka, případně vyjádření registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost,

c) údaje o způsobu poskytování individuální pedagogické, speciálně pedagogické nebo psychologické péče mimořádně nadanému žákovi,

d) vzdělávací model pro mimořádně nadaného žáka, údaje o potřebě úprav v obsahu vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu zkoušek,

e) seznam doporučených učebních pomůcek, učebnic a materiálů,

f) určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování péče o mimořádně nadaného žáka,

g) personální zajištění úprav a průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka a

h) určení pedagogického pracovníka školy pro sledování průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka a pro zajištění spolupráce se školským poradenským zařízením.

(4) Individuální vzdělávací plán je zpracován bez zbytečného odkladu po zahájení vzdělávání mimořádně nadaného žáka ve škole, nejpozději však do 1 měsíce ode dne, kdy škola obdržela doporučení. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

(5) Zpracování a provádění individuálního vzdělávacího plánu zajišťuje ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se zpracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením, případně školským zařízením, a žákem a dále zákonným zástupcem žáka, není-li žák zletilý.

§ 29

(1) Škola seznámí s individuálním vzdělávacím plánem všechny vyučující žáka a současně žáka a zákonného zástupce žáka, není-li žák zletilý, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem. Poskytování vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu lze pouze na základě písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

(2) Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování individuálního vzdělávacího plánu a poskytuje žákovi, zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu. V případě nedodržování opatření uvedených v individuálním vzdělávacím plánu informuje o této skutečnosti ředitele školy.

(3) Pro změny v individuálním vzdělávacím plánu se použijí obdobně ustanovení týkající se zpracování individuálního vzdělávacího plánu, seznámení s ním, poskytování vzdělávání podle něho a vyhodnocování jeho naplňování.⁴³

---

⁴³ <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>

Příloha 2 :

Individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení žáka			
Datum narození			
Bydliště			
Škola			
Ročník		Školní rok	

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IVP	
Kontaktní pracovník ŠPZ	
Školská poradenská zařízení, poskytovatelé zdravotních služeb a jiné subjekty, které se podílejí na péči o žáka	

Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IVP ze dne:	
Zdůvodnění:	

Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IVP):	
---	--

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP:	
--	--

Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpůrných opatření)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	
Úpravy obsahu vzdělávání	
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	
Organizace výuky	
Způsob zadávání a plnění úkolů	

Způsob ověřování vědomostí a dovedností	
--	--

Hodnocení žáka	
Pomůcky a učební materiály	
Podpůrná opatření jiného druhu	
Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	
Spolupráce se zákonnými zástupci žáka	
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	

Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření (Je-li potřeba specifikovat)	
Název předmětu	
Název předmětu	
Název předmětu	
Název předmětu	

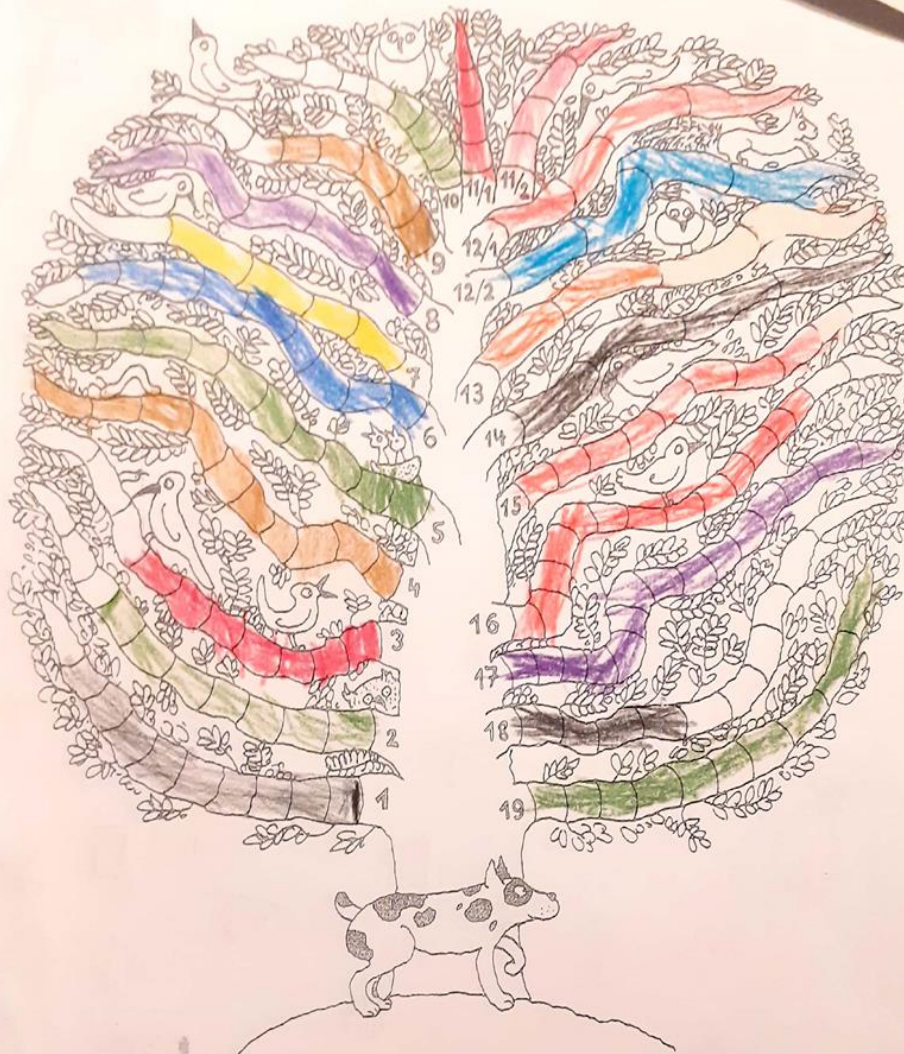
Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka		Jméno a příjmení	Podpis
Třídní učitel			
Vyučující	Vyučovací předmět		
Školní poradenský pracovník			
Zákonný zástupce žáka			
Žák			

Poučení: Pokud zákonný zástupce nebo zletilý žák neposkytne informovaný souhlas s vypracovaným individuálním vzdělávacím plánem, tak toto podpůrné opatření škola neposkytuje.

Závěry vyhodnocení vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu	Jméno a příjmení pracovníka školského	Podpis

Příloha 3:

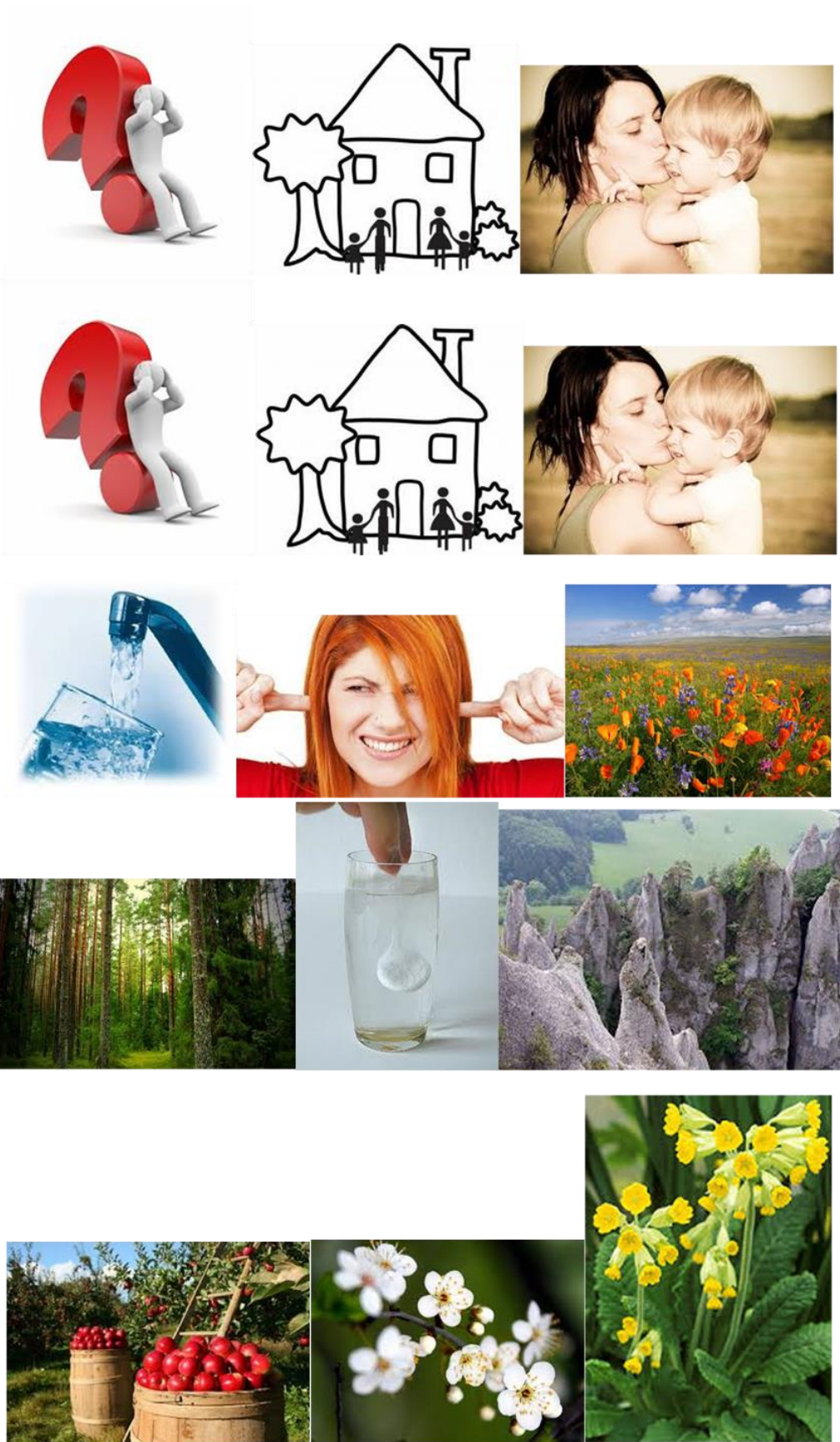

Seznam programů nácviku se soubory úkolů

Program 1: soubory úkolů 3 a 17
Program 2: soubory úkolů 6 a 18
Program 3: soubory úkolů 1, 2 a 3
Program 4: soubory úkolů 4, 5 a 6
Program 5: soubory úkolů 9 a 10
Program 6: soubory úkolů 11 a 12

Program 7: soubory úkolů 7 a 8
Program 8: soubory úkolů 11/b,
13, 14 a 12/b
Program 9: soubory úkolů 15
Program 10: soubor úkolů 16
Program 11: soubor úkolů 19

Příloha 4:

Příloha 5:

Příklad 1: „*Dívka se procházela po pasece nedaleko vesnice. Bylo krásné počasí, které ji hlásilo příchod jara. (Dodatek pro menší děti: Roztál sníh a vše ze sněhu).*

Takto se procházejíc, dívka narazila na neobyčejnou sochu. „Podívej, tady je mrkev, hrnec a několik kousků uhlí! Kde se to tady vzalo?“ zeptala se dívka. Nikdo tam ale nebyl. Hrnec byl červený s bílými tečkami, mrkev oranžová a dlouhá a kousky uhlí oblé a drobné. „Hmm, musí existovat nějaký důvod, odkud se tady ty věci vzaly uprostřed mýtiny pohromadě,“ přemýšlela dívka. Učitel: „Tuší někdo, proč jsou tyto věci pohromadě?“ (děti, které mají nápad se hlásí)

Chlapec 1: „Někdo tam vařil oběd“

Učitel: „To je dobrý nápad, ale proč by tam nechal mrkev, která je tolik zdravá? A asi by si vzal i svůj hrnec a nenechal by ho tam uprostřed paseky“

Chlapec 2: „Někdo vymyslel past na zajíce!“

Učitel: „Výborně! Ale nemáme tady provaz a klacek. Má někdo ještě nějaký nápad?“

Dívka 1: „Roztál sněhulák!“

Učitel: „Potlesk, vyřešili jste první hádanku““⁴⁴

Příklad 2: „*Chlapec a dívka jeli v závodním autě. Před nimi jela vesmírná loď a za nimi hasičské auto. Tento příběh není vymyšlený. Obě děti nehrály v žádném vědecko-fantastickém filmu, ani se jim to nezdálo. Můžete tedy vysvětlit, jak se octli v, tak zvláštní situaci?*

Řešení: Chlapec a dívka navštívili lunapark a jezdili na kolotoči.“⁴⁵

---

⁴⁴ NTC systém učení, str.30

⁴⁵ NTC systém učení, str. 31

Příloha 6 :

Dotazník Metody rozvoje nadaného předškoláka

1. Jste muž/ žena
2. Pracujete jako pedagog/ speciální pedagog/asistent dítěte/asistent pedagoga
3. Délka praxe v pedagogických oborech

Do 5 let

5–10 let

11–15 let

16–20 let

Více než 20 let

4. Setkal/a jste se v praxi s rozumově nadaným předškolákem?

Ano/ne

5. Byl mu vypracován individuální vzdělávací plán?

Ano/ne

6. Znáte nějakou metodu dalšího rozvoje nadaného předškoláka?

Ano/ne

7. Používáte osobně nějakou metodu rozvoje nadaného předškoláka?

Ano – jakou/ne

8. Znáte některou z těchto metod? Možno zaškrtnout více možností

NTC learning

Feursteinova metoda

Montessori pedagogika

Jiná – vypište

